

RUWAN BAGAJA

Alhaji Abubakar Imam

RUWAN BAGAJA

ALHAJI ABUBAKAR IMAM

Copyright © NNPC 1966

Printed by

Gaskiya Corporation, Zaria

Published by

The Northern Nigerian Publishing Company Ltd.

ABUBUWAN DA KE CIKI

GABATARWA		<i>Shafi</i>	1
BABI NA 'DAYA			
Alhaji ya tafi neman Ruwan Bagaja		„	3
BABI NA BIYU			
Alhaji da Malam Zurke a kurkuku		„	10
BABI NA UKU			
Zaman Alhaji a 'Dandago da labarinsa		„	14
BABI NA HU'DU			
Alhaji ya yi haukan karya		„	19
BABI NA BIYAR			
Haduwarsu da Malam Zurke. Zurke ya zurke ya kore wa kashin Alhaji kuda		„	22
BABI NA SHIDA			
'Barayi sun dami Alhaji		„	28
BABI NA BAKWAI			
Tuban Alhaji da Zurke. Alhaji ya kashe wansa		„	32
BABI NA TAKWAS			
Bukatar Alhaji ta biya. Komowarsu gida		„	37

RUWAN BAGAJA

TALIFIN ALHAJI ABUBAKAR IMAM NA FARKO

Am fara buga shi 1934

A cikin farkon zamanin Shaihu dan Ziyazzinu an yi wani mutum motsatsitse, wanda a ke kira Koje Sarkin Labari. Dalilin da ya sa a ke kiransa haka, don haukansa ba na zagin kowa ba ne, ba kuwa na dukan kowa ba ne. Shi dai ba abin da ya ke so sai ya ji labari, ya tafi wadansu kasashe, ya rika ba attajirai da Sarakuna, su kuwa suna ba shi abinci. In ya ba ka labari, wanda ba ka sani ba, in ka ba shi kudi, sai ya debi hamsin ya ba ka. Ya tsare ka, ya ce kai kuma sai ka ba shi wani labari, wanda shi kuma bai sani ba.

Yana cikin bin kasashe, har ran nan Allah ya sa ya isa wani gari wai shi Kwantagora, wani babban birni ne a cikin Kasar Sudan. Ya isa wajen Sarkin garin, aka kai shi masauki. Da ajiye kayansa, sai ya fito kofar fada, ya shiga halinsa na neman labaru da ba da su. Ya kwana kamar uku yana ba Sarki labarurruka, fadawa kuwa suna biyansa da wadansu labaru, watau maimakon wadanda ya ba Sarkinsu. Sarkin Kasar ana kiransa Sarkin Sudan.

Yana yawo cikin gari, sai ya isa wani katon gida mai benaye da yawa. Ya tambayi barorin da ya tarar zaune ya ce, "Shin gidan wane ne wannan?"

Suka ce, "Wane ne duk duniyan nan bai san Alhaji Imam ba?"

Koje Sarkin Labari ya ce musu, "Yana fitowa yanzu?"

Suka ce, "Wa zai fito da shi yanzu tun azahar ba ta yi ba?" Koje ya share wuri, ya zauna kan azahar ta yi.

Azahar na yi, sai suka ji taf, taf, duk zaure aka tashi. Da maigida ya shigo aka fadi aka yi gaisuwa. Da ya zauna ya dubi Koje ya ce, "Wannan fa wane ne?"

Koje ya ce, "Ni ne Sarkin Labari. Yau kwanana goma nan garin. Ka ji ka ji safarata ka kuwa ji yadda a ke biyana, ko kana iya saye?"

Maigida ya ce, "To, fadi mu ji. Yau Allah ya gama ka da gamonka."

Koje ya yi murmushi ya ce, "To, sai dai mu ce Allah ya gama kowa da gamonsa."

Sa'an nan fa Koje Sarkin Labari ya tsunke. Ya yi ta zuba labaru, ba ya ko wakafi balle aya. Da ya fadi kamar talatin, sai ya ce wa mai gida, "Biya wadannan tukun, sa'an nan in ji karfin ci gaba."

Maigida ya ce, "Kara dai !" Ya yi ta zubawa, har Allah ya gajishe shi. Da ya fure, zuwa magariba, sai maigida ya ce, "To, duk kai labarunka ashe ba su fi a ba da su daga safe zuwa magariba ba, har a ke kiranka Koje Sarkin Labari?" Kuma ya ce masa, "To, gobe ka zo da kai da abokanka duka, ni kuma im ba ka labarin abubuwan da na yi a duniyan nan, har Allah ya sa na sami arzikin nan da ka gani. Mu gani, in na yi fofari na gajarce labarin, ko ma fure cikin kwana goma?" Koje Sarkin Labari ya duka ya yi ban kwana. Gari na wayewa sai ya taho ya zauna yana jiran maigida. Can zuwa fitowar rana ya fito. Mutanen da ke zaune a zaure suka yi masa barka da kwana. Ya haye kujerarsa ya kame, ya dubi Koje ya ce, "Kunnenka nawa?"

Koje ya ce, "Biyu."

Ya ce, "To, kara na uku ka sha labari !"

Koje ya ce, "To, madalla."

BABI NA 'DAYA ALHAJI YA TAFI NEMAN RUWAN BAGAJA

Na farko dai in ji maigida, sunana Alhaji Imam. Ubana kuwa wani babban malami ne na Sarkin Sudan. Sunansa Malam Na-Bakin-Kogi. Sai da ya kai dattijo har ya fara tsufa, ba a taɓa ko ɓari ba gidansa. Abin ya dame shi kwari. Ga wagagen littattafai tuli, ba mai gado. Amma ko da shi ke malamin nan ba shi da da nasa na cikinsa, yana da wani agola, shaidani, ana kiransa Sakimu, kome uban nan nawa ya yi masa uwar ba ta godewa, shi yaron ba shi godewa.

Ana nan zaune dai haka, yaro ya girma ya zama jarumi. Bayan shekara goma sha biyar ya zama barde, sadauki. Da ya ga dai ya yi karfi, sai ya fara fita kauyuka yana tare hanya, yana kwace kayan mutane. Malamin nan ya yi, ya yi ya hana shi, ya ki. Saboda haka ya sa aka ɗaure shi.

Bayan ya kwana uku cikin turu, malamin ya ce a sake shi. Da aka sakar ya dawo gida da bacin zuciya. Amma ya yi damo, bai ce wa kowa kome ba. Dare na yi, ya dauki takobinsa na yaki, ya shiga turakar malamin, ya murde masa kai. Ya dauki gawar ya sa cikin likkafani.

Da gari ya waye, ya tafi ya gaya wa Sarki ubansa ya cika da dare, ya ce wai ciwon ciki ya tarnaƙe shi. Aka taru, aka yi jana'iza, aka watse. Mata suka yi 'yan koke-kokensu na al'ada, suka bari. Ana nan; bayan 'yan kwanaki da rasuwar malamin, sai Sakimu ya yi mafarki, ya ga malamin a tsaye. Sai ga wani dan abu, kamar dan dabino, ya fito daga zakarin malamin. Sai ya ga abin nan yana ta girma har ya kai kamar zaki. Da ya kai haka, sai abin ya fada masa ya kashe shi. Wannan mafarki fa ya dugunzumad da ransa. Da gari ya waye, ya tara malamai don su yi masa duba.

Dukan malamai, kowa ya dukufa ya zana ya shafe, ya zana ya shafe. Daga nan sai babbansu ya ce, "Za a haifi wani yaro a gidan nan, cikin matan tsohon nan da ya rasu shi ne zai kashe ka." Sakimu ya ce, "Ko da ya ke ni ban iya haddi ba, wannan karya ce. Mai gidan nan bai taɓa haihuwa ba. Kuma ko ya taɓa ku bace mini da gani, bokayen wofi!"

Kowane malami ya kakkabe hannuwansa ya tashi zabu, zabu, zabu, don kunya.

Da tsakad dare, Sakimu ya tashi ya Rulla wannan ya kwance, yana ta juyayi da zuciyarsa, yana cewa, "Allah abin tsoro, mala-

mi abin tsoro! Abin da ya fi kyau sai in halaka matan nan huɗu duka masu takaba, don kada maganar masu dogwayen geman nan ta zama gaskiya.”

Saboda haka ya sami guba, ya yi ta ba su dai dai suna mutuwa ana cewa bakin cikin rabuwa da malamin ne ya kashe su. Amma ni tsohuwata da ma ba ta garin. Tun rasuwar tsohona, iyayenta suka ɗauke ta suka mayar kauyen da su ke.

Saboda haka ita ma Sakimu bai kyale ta ba, sai ya aiki wani bakin bawa nasa har can kauyen. Ya umuree shi, ya san yadda zai yi ya sace ta, ya kai ta dawa, ya kashe. Cikin dare bayan nan ya yi sirdi, ya je ya sace ta, ya rufe bakinta, ya ja zuwa bayan gari, inda ya boye dokinsa. Ya aza ta kuturi, ya yi dawa da ita. Ya yi ta kutsa daji da sukuwa, har kusan asuba. sa'an nan ya tsaya. Ya ɗauki takobi zai kashe ta, sai ya taka wutsiyar wani kumurci, ya sare shi. Nan ya fadi, ya mace. Doki ya yi dawa da gudu!

Uwar tawa ta rasa gabas, ta rasa yamma. Ta kuma firgita da ta tambayi hanyar komawa gida. Tana cikin tafiya kwana tashi, har ta kawo nan Kwantagora. Ashe ita ce Allah ya ba shigar cikina yau wata biyu. Kwana tashi, ciki ya yi girma, aka haife ni. Ta haife ni, nan gidan limamin garin. Aka sa mini suna Alhaji Imam. Abin da ya sa aka sa mini Alhaji don ranar Hajji aka haife ni. Abin da ya sa kuwa aka sa mini Imam don limamin garin ba shi da ɗa, ba shi da jika, saboda haka ya ce ya sami ɗa. Har ya sa mini Imam, watau liman na biyu bayansa.

Uwan nan tawa kuwa ana ce mata Yakutatu. Da ta yi arba'in, aka ɗaura musu aure da Liman. Ina nan har na sami shekara goma sha biyu. Liman ya yi ya yi da ni, in yi karatu, na gagara. Ga ni na girma ban san ko alif ba. Duk da haka ya mai da ni ɗansa sosai, ba ya yi mini wata muguwar harara, balle fa ya doke ni.

Ina nan wata rana an taso daga Jumma'a, sai na ga Liman babana ya dawo gida idanu sharaf sharaf da hawaye. Na tarye shi da kuka, na ce, “Baba, lafiya?”

Ya ka da baki ya ce, “Ina lafiya, yau Sarki ya muzanta ni cikin taro?”

Na tambaye shi dalilin haka, ya ce, “Wai don yau ana cikin fadanci, ya ce ɗansa Yarima ba ya lafiya, sai a kwantar a tayar. Ni kuwa na ce na ji an ce da za a sami Ruwan Bagaja a wani gari, da mutanen garin nan duk sun huta da masassarar zamani.

Daga wai na fadi 'yar wannan, sai Sarki ya harzuka, ya ce wai ba'a na ke jan shi da ita. Ya ce wai im ba shegantakata ba da shakiyancin da na saba, ina na taɓa ganin wanda ya sami Ruwan Bagaja a duniya ?”

Ko da na ji baba ya ce haka, sai raina ya baci, hankalina ya tashi. Da komawata gida, sai na dauki 'yar sandata, na shiga gida, nanemi gafara ga iyayena, na ce za ni yawon duniya! Na fita garin ta kofar gabas don neman sa'a kadai, ba don na san inda za ni ba. Na kama hanyar Tambutu, na yi ta tafiya. Bayan na yi tafiyar kwana saba'in, ran nan sai na hangi wani dutse cikin kungurmin daji. Sai na ce a cikin raina, “Bari dai in je wurin dutsen can, watakila ko na sami ruwa ma in haɗiɗa.”

Na tasam ma dutse haikan, ko da na isa gindin dutsen, sai na ga wani babban kogo, na yi tsammani ba a rasa ruwa cikinsa. Saboda haka na kutsa kaina ciki, na yi ta shiga. Can na yi zurfi da tafiya, sai na ji an ce, “Kai! Mutum ko aljan?” Da jin hakanan, sai na kadu, hantata ta dauki rawa.

Na yi ta maza dai na ce, “Mutum ne.” Daga nan fa sai na ga wani tsoho ya taso mini tukuf da shi, yana da tasbaha a hannunsa. Ya tambaye ni labarina, na kwashe masa duk, tun daga farko har karshe.

Ko da ya ji niyyata ta in debo Ruwan Bagaja ce sai ya yi kara, kara mai tsanani, ya ce, “Karyarka kuwa ta sha karya, dan samari.” Wannan jawabi nasa ya tsinke ni.

Da na ga ya natsa na ce, “Baba, kai mutum ne ko aljan?” Abin da ya sa na ce masa haka, don na ga suma ta kawo masa har ga kirji. Ya amsa mini ya ce, “Ni mutum ne dan'uwanka, shekarata saba'in a nan ina ibada ban taɓa ganin wani mahaluki ba sai fa kai yau.”

Ya shiga ba ni labarinsa, da labarin garinsu, da danginsa. Kwamfa ashe babana ne, wan Liman. Ko da Liman ya kan riƙa ba ni labarinsa, yana cewa ya bi uwa duniya, ba a san inda ya ke ba. Da ya gama, ni kuma na bayyana masa ko wane ne, sai muka rungume juna, muna kuka don murna. Ya tambayeni labarin gida duka, na tsuguna na kwance masa bakin jaka.

Na kwana biyu nan gunsu na huta, ina cin 'ya'yan itatuwa domin su ne abincinsa. Bayan mun saba da juna na ce masa ya buga mini kasa, ya gaya mini labarina da labarin niyyata. Ya buga kasa, ya ce, “Ruwan Bagaja dai akwai shi a duniya, amma

yana hannun aljannu. Karewa ma ba shi a bisa kasan nan da mu ke takawa.

Da ya gama labarinsa na ce, "To, tun da dai akwai shi a duniya sai im mutu gun nemansa. Don Liman ba shi ya haife ni ba, ba ni bari a kunyadad da shi."

Bayan na yi kwana saba'in ina tafiya, sai na isa Tambutu. Na yi shiri irin na fatake, na isa gun Sarki, na ce ni falke ne, kayana suna baya, za su zo bayan kwana uku. Abin da ya sa na ce haka don na baro wafansu shanu ne a baya na wani falke. Ka san tafiyar mara wuri sai cin zango, saboda haka na wuto su. Kullum da yamma sai in sami taro, in sayo miya, im bi kofar gidan da na sauka, in warwatsa ko ina. Abin da ya sa na ke haka, don ina da wani aboki ne, attajiri.

To, ko da yausha ya zo ganina da maraice, idan zai zauna mu gaisa, sai in ce masa, "Kash! Yara kuwa sun bata gun da miya!" In ya juya yamma in ce nan ma duk miya ce. In ya juya kudu, ko arewa, ni kan ce ai nan ma duk sun bata shi. Watau don ya ce lalle ni mai arziki ne. Dukan almajiran garin ni ke cishe su tun da na zo. Alhali kuwa da kyar na ke ci da kaina.

Abin ikon Allah, sai kuwa suka tsammanin haka. Na ci bashi gunsa kamar na rabin jaka, kullum sai in yi ta yi masa romon baka, ina cewa, "Idan shanuna sun zo ba ni sayar wa kowa sai shi kadai, ya kama ko wane sa ya karya yadda ya ke so, don ni ke da abina."

Da aka kwana kamar uku ba su zo ba, sai ran nan ya ga wafansu fatake. Sai ya ce, "Mu tambaye su labarin shanunka."

Na ce, "I, hakanan ne!"

Na tinkare su na ce, "Shin kun baro wafansu shanu masu yawa nan baya?"

Suka amsa, suka ce, "I, gobe suna isowa." Watau shanun can da na baro fa suka gani.

Da na ga dai idan sun iso gobe karya ta kare, sai na tafi gidan attajirin nan, na ce, "Ina son fam hamsin kafin su iso da safe a yi ciniki." Nan da nan ya ba ni, watau jaka guda ke nan.

Da fitata maimakon im bi hanya shararra sai na yanki daji. Bayan na yi tafiyar kwana arba'in da daya, sai na isa wani gari wai shi Saburi, wani babban birni ne. Amma duk garin jahilal ne na innalillahi, ba wanda ya san ko alif sai ni fa da na isa yau. Ni kuwa ban san kome ba cikin Alkur'ani, sai wata aya

da na ke ji malam na ja kullum, in yana ashan, wai ita “Muduhammatani.”

Da zuwana na sami wata doguwar tasbaha, na nufi wajen Sarkin, na ce ni malami ne.

Ya ce, “Daga ina ?”

Na ce, “Daga kasashen Larabawa.”

Da Sarki ya ji haka, ya yi murna da zuwana, ya ce, “To, ina za ka ?”

Na ce, “Nan na zo. Kullum ina mafarki da kasan nan, ana gaya mini in zo in rika yi muku salla don za a sa ku aljanna ku duka domin adalcinka, ya Sarki.”

Da Sarki ya ji haka, ya tara manyan gari duka ya gaya musu.

Na sami wata shida cur ina yi musu salla, ban san abin da na ke fadi ba sai “Muduhammatani” ko yausha. Duk yaran gari aka kawo su in koya musu karatu. Bayan kwana kadan kowa ya hardace “Muduhammatani.” Wanda ya iya kwarai sai ya rika fadi da irin muryoyi dabam daban, ko ya buɗe murya, ko ya shake, ko kuwa ya yi wata iri dabam, ya iya ke nan.

Bayan na yi wata kamar bakwai, ran nan sai wani babban malami ya faɗo garin, Sarki ya ba shi labarin shaharata a kasar duka. Ka san malamai da son kure ’yan’uwansu. Sai ya zo, muka gaisa. Ni kuwa na tara kudi da yawa don sai abin da na ce a ke yi a garin, har am mai da ni kamar gunki.

Da malamin nan ya zo muka gaisa, na ce, “Ina sunanka!”

Ya ce, “Sunana Malam Zurke dam Muhamman. Kai ina sunanka ?”

Na ce, “Malam Alhaji Imam. Malami uban malamai!”

Da gari ya waye aka je gun salla, ya ji ban iya kome ba, sai ya fara sarana gun Sarki, yana cewa a gwada mu da shi a ga wanda ya fi. Sarki ya ce, “A’a, Malam Alhaji Imam ba ya shafuwa nan kasar duka.”

Zurke dam Muhamman dai ya nace da tambaya don a kunyata ni, a yi mini dariya. Ran nan Sarki ya kira ni ya gaya mini duk abin da malamin nan ya gaya masa. Da na ji haka, sai na ce a raina, “Yau fa karyar maza ta kare.”

Sarki ya ce, “Ban ji ka ce kome ba.”

Na ce, “Ina tuna jahilcin yaran almajirai ne masu ja da manya. Lalle dai karamin sani rukumi ne.” Na ce Sarki ya aika a yi shela gobe da safe yaro da babba kowa ya zo, a taru a yi kure.

Da Sarki ya ji haka, sai ya ce, "Rika mini nan, malami uban malamai!"

Da gari ya waye duk aka taru. Sarki ya aika aka kirawo ni. Na zo na zauna tsakar taro. Ina nan zaune sai ga yara uku da wagagen littattafai. Na ce, "Daga ina kuka fito?"

Suka ce, "Daga masaukin Malam Zurke dam Muhamman."

Jim kadan sai ga malamin ya taho, taf taf. Aka ba shi buzu ya zauna. Ga jama'a makil. Bayan mun gaisa da shi, na ce, "Wadanne littattafai ne ka kwaso?"

Ya ce akwai Attaura, Zabura, Linjila, Alkur'ani, Samar-kandi, Lawwali, Sani. Wadansu ba ni ko iya tuna sunannakinsu ban ko ta'aba ji ba. Da na ji haka na ce, "Af! Duk wadannan ba ka hardace su ba tukuna, sa'an nan ka ke son jayayya da ni?" Ya dube ni ya yi murmushi. Sa'an nan na ce wa wadansu yara, "Ku kauda su can gefe, mu da kai za mu yi. Ina amfanin sanin littafi kawai, karatun aku. Aka kauda su waje daya.

Bayan an natsu, an yi shiru, na share kasa, sai ka ce mai shi rin haddi, na zana wata alama haka. Na dubi Malam Zurke na ce, "Mene ne wannan?"

Ya ce, "Nun'ara ce."

Na ce, "Haba! Sake dai."

Ya ce, "Ra."

Na ce, "Haka a ke ra, a gidanku?"

Ya ce, "Lam'ara ce."

Na ce, "Wane makaryacin malami ne ya koya maka haka?"

Duk ya kare tsince-tsincen bakafensa na Alkur'ani masu kama da wannan alama, na ce karya ya ke. Da ya ce ya ba ni gari sai na ce, "Ku matso ku gani."

Sa'an nan na dubi mutane na ce, "Wannan ba 'ra' ba ce, ba 'lam'ara' ba ce, ba 'nun'ara' ba ce, tsayuwar wata daren farko ke nan."

Jahilai suka dubi zanena suka ce, "Hakanan ne, malam! Hakanan ne malamin malamai! Haka kuwa tsayuwar wata ya ke."

Na dubi Malam Zurke, na ce wa yara, "Ku yi masa eho da ature." Suka bi shi Eho! Eho! Eho! Eho! Daga nan ko ta kan littattafansa bai biya ba, ya yi wajen gari, yara na jifa. Ya tsere da kyar. Ka ji rabona da wannan malami.

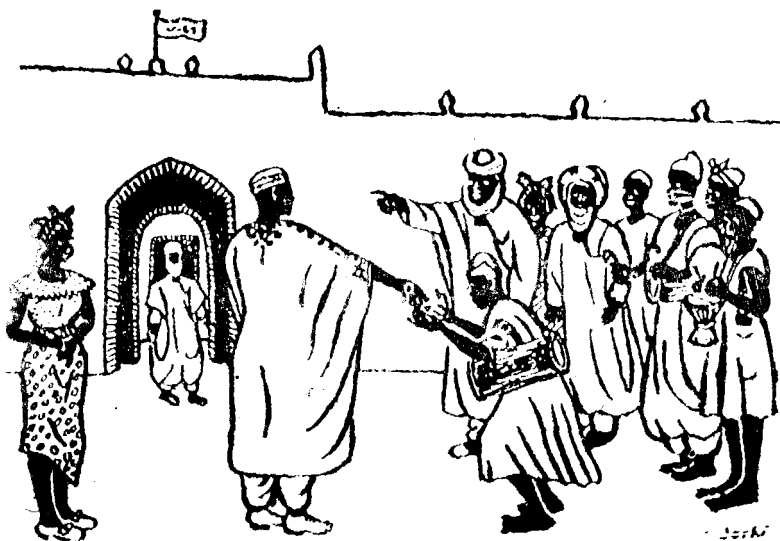
BABI NA BIYU

ALHAJI DA MALAM ZURKE A KURKUKU

Bayan na kara 'yan kwanaki sai na isa wani gari mani'imci wai shi Yamel. Ko da na fuskanto garin sai na yi ta jin ganguna da kalangai suna tashi, su kakaki, da farai, da algaitu, sai busa su a ke yi. Shagali dai ba kama hannun yaro. Ina tafiya sai ga wani yaro yana gudu za shi wurin biki. Na kira shi na ce, "Kai samari, yau garin lafiya?"

Yaron ya ce, "Mowar Sarki aka kawo wa mata yau." Na ce, "Daga ina?"

Yaron ya ce, "Yar Sarkin Karyatun Ni'am ce aka gama su." Ko da na shiga garin, ban ko zauna ba sai kofar fada wajen da a ke biki. Na shiga biki, na yi ruwa, na yi tsaki, kamar kanena aka sa a lalle. Nan da nan duk na shahara ga maroka, suka tambayi sunana. Na ce, "Alhaji Imam." Ana biki da dala dala. Amma ni da fam guda guda, na ke yi.

Wannan shagali da na yi ya sa Sarki ya yi maraba da ni' Muka yi abota da dan Sarki, dare kadai ya ke raba mu.

Gisuwa ko ina daga gidajen fadawa, da attajirai, da mala-mai'ada sauran manyan gari. Da haka fa duk na azzama cikin

kasar. Saboda haka wurina masu laifi ke kamun kafa. Masu son sarauta gare ni su ke nemanta.

A kwana a tashi, sai na yi gaba zuwa Sasa. Da shiga garin sai Allah ya yi mini gamo da katar, na sauka gidan wani Kwara mai sule. Na kama kaina sai ka ce wani mumuni. Da Kwaran ya ga halina, sai ya fara jana a jika. Bayan 'yan kwanaki kadan ya mai da ni yaronsa, ya sakan mini al'amuransa duka, na shiga cikin dukiyar ina bundum bundum, ba ni aikin fari balle na baki, saa dai ko da yausha in wanke goma in tsoma biyar!

Sannu sannu har na fara shiga dukiyar da barna, sai in tara shagali a yi ta goge. Gogen ya kan rika cewa, "Alhaji, kada ka bata hajin taka !" Ni kuwa sai in rika cewa, "Ni na je, ni zan koma !" Na kafa bidi'a riris a garin, ko ina sai a zo don shagali, na yi ta kece raini.

Da Kwara ya ji haka, sai ya fara kofarin da zai kama ni, ya sa a daure, ya haka mini wannan tarko nan in kubce nan, ya haka nan in kubce nan. Da ya ga haka ran nan sai ya aiko a gaya mini ya mutu. Aka zo aka gaya mini, aka rarrashe ni in je in gani, don ba shi da da ba shi da jika sai ni.

Ni kuwa na san halin Kwara da wayo. Ban dai ki ta mutane ba, sai na tafi. Aka ce ga dakin can, ko rufe shi ba a yi ba, sai na zo, don ni ne dansa. Na leka ta taga, sai na gan shi kwance baki buɗe. Shi kuwa abin da ya ke so in shiga dakin ne ya kama ni.

Ko da na dube shi da kyau sai na yi sansanar mutuwar, sai na ce, "Allah Sarki! Amma ban yi tsammani ya mutu ba."

Wanda ya kira ni ya ce, "Subhana lillahi! Don me?"

Na ce, "Don na ji an ce Kwara ba su mutuwa da baki buɗe sai a rufe. To, ga wannan Kwara nasa a buɗe!"

Da Kwaran ya ji jawabina, sai ya rufe baki wai don in yarda ya mutu, sai ka ce ni gaula ne. "Ashe, wanda ya mutu ya taɓa motsi, balle har ya rufe baki?" Ko da na ga haka, sai na yi waje.

Da na ga dai zama bai same ni ba, sai na yi gaba. Ina tafiya cikin daji, sai na ga wani baƙaue, da jaka ɗaya ba sule ɗaya da kwabo biyar. Na yi ta tambayarsa, duk ya gaya mini labarin yadda ya sami kuɗin, da yadda ya kashe sule ɗaya da kwabo biyar ɗin nan. Da zai tsaya ratsi, sai ya ba ni in riƙe masa, wai shi da abokin tafiya.

Ko da ya fito, ya ce, "Ba ni mu tafi."

Sai ni kuwa ba kunya ba tsoro na ce, "In ba ka me? Ni da kuɗina."

Wasa wasa dai har abin ya yi girma, ya kai mu muka run-tuma gidan Alkali. Da ma na ji Alkalin mai bakin cin rashawa ne. Da muka je ya tambaye ni, na mai da jawabi kamar gaske. Ya tambayi baƙaƙuƙe, mamaki ma ya hana shi ya faɗi wani abin kamawa.

Alkali ya ce masa, "Kana da shaidu?"

Ya ce, "A'a, sai Allah da Ma'aiki."

Sa'an nan Alkali ya juyo ya ce mini, "Kai kana da shaidu, samari?"

Na ce, "I, Allah ya gafarta malam, ina da su da yawa."

Ya ce, "Su wa da wa gare ka?"

Na ce, "Malam Dalhatu da ɗan'uwansa sun shaida. Malam Sule da ɗan kanensa Malam Hashimu sun shaida. Bari ta su ma, har autansu Malam Muhtari yana nan aka yi. Wadansu mutane ma kamar ɗari masu zuwa da tsakad dare duk za su shaida!"

Ko da malam ya ji haka sai ya fahimta da maganata. Malam Dalhatu da ɗan'uwansa dala biyu ke nan. Malam Sule da Malam Hashimu kuwa sule da sisi ke nan. Malam Muhtari kuwa taro ke nan, mutane ɗari masu zuwa da tsakad dare kuwa sule ɗari ke nan.

Watau da tsakad dare zan kawo masa sule ɗari da shida ba taro idan ya ba ni gaskiya. To, yanzu zamani ne dai na wanda ba mai gaskiya sai mai sule. Nan da nan mai bakin cin rashawa ya birkita maganar, ya ba ni gaskiya. Aka ɗaure baƙaƙuƙe wata uku don ya sa mini sata. Da dare na kawo wa Alkali wadannan, na koma na shiga shagali da sauran.

Ran nan na fita waje, garin shan iska, sai na tsinto wani murjani. Ashe na 'yar Sarki ne aka sace ya faɗi. Na kawo kasuwa sayarwa, ko da aka gan ni sai aka kama ni, aka kai ni gidan Alkali. Na yi juyin duniyan nan, aka ce ni na sace shi. Aka yi mini bulala ashirin, aka kai ni gidan yari wata uku. Na tarad da baƙaƙuƙe can da na yi wa rikicin kuɗi na sa aka ɗaure shi shekaran jiya. Ko da muka yi arba ya ce, "Allah Sarki! Alhaki rima."

Aka gama kafafuwammu tare aka ɗaure. Na duba shi tun daga kasa har bisa, sai na ga ya yi kama da Malam Zurke ɗam Muhamman, wancan da na sa aka yi wa ature a Saburi, garin jahilan nan. Na tone shi da maganar ran nan. Ya ce, "Haba, tun da ni ma na ke sansanar kai ne." Muka ba juna labarin

rabuwarmu, muka yi ta duban juna da abin. Sai ambato.

Bayan wata uku aka sake mu. Da muka huta kwana biyu, sai muka yi shirin zuwa kasashen Ris tare da shi, ya zama kuma abokina. Muna cikin tafiya a daji, sai wani mahaukacin rakumi, amale, ya biyo mu baki buɗe. Muka sheka wurin wata itaciya muka hau. Shi kuwa rakumin ya tsaya nan gindin itaciyar yana jira wai sai mun sauko, ya tasam mana. Muka rasa yadda za mu yi tun da safe har azahar, ga shi kuwa cikunammu suna ta kiran ciroma. Can zuwa la'asar sai na ga waɗansu Filani za su yawon sharo. Da dai na hange su kan hanya, sai na ce, "Kai masu tafiya, uwaku!"

Ka san Baɗillace kan bakin rai, daga can kuwa sai suka nufa mu da gudu, wai su ji dalilin da ya sa na zage su. Da dai rakumin nan ya kyalla ido ya gan su, bai sake komawa ta kammu ba, sai ya ce da ku aka gama ~~mu~~. Ko wanne ya ranta, suka yi dawa! Mu kuwa muka sauko, muka yi tamu hanya. Ga mu nan sai Birnin Ris. Zurke na can yana kalle-kalle, har na face masa. Ka ji rabuwata da shi.

Na yi gaba na shiga jirgi. Na nufi Alkama neman abin da ya rabo ni da gida, watau Ruwan Bagaja. Da muka sauka a wani tsibiri, don mu huta, sai na tafi yawon shan iska. Jirgi ya tashi, aka bar ni nan ni kadai!

Bayan sun wuce, na tashi da tafiya, ina nemanwan i jirgi im bi su. Ina bin bakin teku, sai na tarad da wani mutum a zaune. Na dubeshi da kyau, ashe dai Malam Zurke ne ɗam Muhamman.

Da na ga haka sai na ce, "Zurke ɗam Muhamman!"

Sai ya amsa ya ce, "Himma dai, ɗan Shaihu!"

Muka tafa. Ya ce, "Wallahi, tun da ka zo na gane ka." Muka ba juna labarin rabuwarmu.

Bayan Saduwarmu sai muka ci gaba da tafiya har muka isa wani gari muka tafi fada, Sarkin garin ya sa aka yimana masauki, muka sauka.

Ran nan sai da na bari Sarki ya fito daga masallaci, sai na kama Malam Zurke da bugu. Bai san hawa ba, bai san sauka ba.

Sarki ya ce, "Kai, lafiya yau ka ke dukan ɗan'uwanka?"

Na ce, "Ina fa lafiya tun da ya ke zaginka? Ni kuwa ko wane ne ya zagi Sarkin dumiya kamarka, ai ba ni iya kyale shi." Sarki ya ji ɗadin kalamina. Ya sa aka kori Malam Zurke da duwatsu. Da haka fa muka rabu da Malam Zurke. Da na ga Sarki ya sa an yi wa ɗan'uwana wulakanci haka, sai na fara jin tausayinsa, amma daga baya na ga dai ba shi da kaito. Abin da mutum ya shuka shi ya ke girbi, in hairan, hairan, in sharran. sharran.

BABI NA UKU
ZAMAN ALHAJI A DANDAGO DA
LABARINSA DA GAWA

Na shiga cigiyar Ruwan Bagaja, amma ko wanda ya taɓa jin labarinsa ban samu ba. Da na ga haka, sai na sallami Sarki. Ya ba ni kyauta. Na yi niyya na tashi, sai wani gari wai shi Dandago.

A can na sami wata yarinya, 'yar wani malami, ana ce mata Jamilatu. Ka san ni da rigima sai na shiga bidar aure. Muka shiga kai toshi, yarinya kuwa ba ta fid da wanda ta ke so ba. Kai, muka yi ta cacar kuɗi dai ba haddi. Ran nan fa sai na je na gaya wa uban, na ce ya kamata yarinyan nan ta fid da wanda ta ke so, kowa ya huta.

Da ya gaya mata, sai ta ce wa uban, "Bayan kwana uku, baba, ka je ka gaya wa ko wanne daga cikin masu neman auren nan nawa ka ce ciwon ciki ya tarnaƙe ni jiya da dare, har na yi ajali, mu ji abin da kowa zai ce daga cikinsu."

Uban ya ce, "To."

Bayan an kwana uku, ran nan sai ya je gidan guda ya ce, "Wane, ai Jamilatu jiya ta yi ajali. Ciwon ciki ya tarnaƙe ta, har ta mutu."

Ko da ya ji haka, sai ya ce, "Ai maganinku ke nan. An ce ku yi mata aure, son sata ya hana ku. To, ta mutu, ba mai tuna ta!"

Da tsohon nan ya ji haka, ya haura takalmansa ya yi gaba, yana matse-matsen hawayen karya, ya nufi gidan gudan, ya gaya nasa haka. Shi kuma da ya ji haka, sai ya ce, "Maganin mai rawan ido ke nan. Ku je ku binne ta!"

Tsono ya sa kai ya fita, ya nufi gidana. Ko da na ji wannan jawabi, sai na yi shakkar mutuwan nan, ko da ya ke na san ikon Allah ya fi da haka. Nan da nan sai na farke da kukan karya. Na ruga na sawo tufafi, na nufi gidan, ina matse-matsen karya. Da na isa gidan, na tarad da ita a kwance. Sai na rungume ta, ina salati. Da ta ji haka sai ta buɗe ido, ta ce a daura mana aure ta yi miji! Nan da nan aka daura mana aure da ita. Aka sa ranar biki, aka yi shagali aka gama.

Da mutanen nan da na kasa suka ga haka, sai suka shiga kyashina kwaɗai da gaske. Da sun hange ni sun shiga zagina ke nan. Mai tsina na yi, mai zagi na yi. To, ni da na ke baƙo

lalle sai in kame bakina, gama fa shi ya fi. Abu dai ya tsananta, har suka yi makircin da suka kwace mini matar. Suka yi mini magani na makance. Duk 'yan abin hannuna suka kare, na rasa abin da zan yi in sami abinci ma. Da dai na ga abin ya kawo ga haka, sai na fafa zuwa su, don tun ina yaro na iya.

Ina da wani yaro wai shi Armi. Kullum sai ya ja gorata ya kai ni bakin teku, ya sa ni jirgi in rika sa komata ina su. To, ka san halin sabon makaho gardama. Kullum im mun tafi su da yaron nan, im mun kai gaba sai ya ce mini, "Alhaji, mun kawo" Wai ni don kada a ce na makance, a raina sai in rika karyar wai ina gani kadan kadan, nan kuwa durum na ke.

In yaron nan ya ce, "Mun kawo", sai in zage shi, in ce ya mai da ni makaho. Ina ce masa ai ni ma na san mun kawo don ina gani. In ya ce in shiga, ko in sauka daga cikin jirgin da mu ke, sai in ce masa ai da ma duk shirin sauka na ke.

To, Allah ya zuba wa yaron bakuri, saboda haka ba ya ko bata ransa da wannan. Muna na da shi ran nan sai wani

yaro ya zo ya ce yana so ya yi mini barantaka. Na ce, "To." Ashe Malam Zurke ne ban sani ba. Suka zama suna yi mini hidima su biyu, ni kuwa ba ni da wata sana'a dai sai su. Kome suka yi mini ba ni godewa. In sun ce mini, "Yi hankali, rami," sai in ce, "Shin kun fi ni ga ni ne?"

Da suka gaji da halina sai Zurke ya ce sai ya hore ni. A kwana a tashi ran nan sai na ce musu su raka ni su a wani tabki wai shi Tabkin Karuna.

Da isowarmu suka ce mini, "Mun kawo."

Da na ji haka, sai na ce musu, "Ai ko da ma na san mun kawo! Kun dai mai da mutane makafi. Ni idona ciwo kadai ya ke yi." Suka dai kyale ni.

Da muka shiga cikin tabkin, muka gama su, sai suka turo zuwa gefen. Da muka kawo tsakar tabki sai Malam Zurke ya ce mini, "To, sauko mun kawo."

Ko da na ji haka, sai na ce, "Yau ga yaran-banza, sun dai mai da mutane makafi. Ai na san mun kawo." Sai na diro daga jirgi wai im fada kasa. Da fadawata sai na nutse, na yi kasa! Abin ikon Allah sai na isa wani gida a kasan tabkin, na tarad da wadansu irin mutane masu manyan kawuna. Ashe 'yan ruwa ne. Suka yi maraba da ni.

Bayan na huta, suka tambaye ni labarina, duk na kwaashe na fada musu. Da suka ji haka, sai suka ji tausayina, suka ba ni magani, idona ya warke. Sarki ya sa aka kai ni tudu, aka sani hanya.

A kwana a tashi har na kai wani gari wai shi Baku, a kusa da tekun. A nan na ga wani zabgegen mutum wanda ba shi da asanin tsawo da sansa mai Riba, yana cewa, "Wa zai amshi sana, in an yi kwana bakwai in zo ya tafo kaina?"

Ya yi yawo har ya gaji, ba wanda ya ko bada masa kasa. Sai ya biyo ta masaukina. Ni kuwa kun dai san ni, tarar aradu don fadin kai sai na amshi san, na kai gida na yanka, muka sha dabge. Na ce, "Kome ta banjama banjam, mai rabon ganin badi sai ya kai!"

Ya kuwa rigaya ya ce in na kasa, zai yanka ni, ya ba gunkin-sa jinin. Sunan mutumin nan kuwa Zandoro dan Zotori. Da na amshi san na tambaye shi labarin irin tsawonsa da ya wuce minsharrin. Ya ba ni labari wai ma a kasarsu wada a ke ce masa, don tsawonsa zira'i saba'in ne kadai. Ya ce suna daga cikin kabilar Iwaja dan Unka, watau wannan da ya yi zamani da Annabi Nuhu, sa'ad da aka yi Ruwan Dufana, labarin kakansu ba fake ba ne ga wanda ya san labarin Ruwan Dufana.

Da na ji haka na koma daki, na kasa barci don zulumi. Can an yi kwana biyar sai wata dabara ta fado mini. Rana ta bakwai

tun da jijjifi, sai ga shi zalam-zalam, na dube shi na ce, "Wai Zurmi!"

Mutane sun dafa shi don su ga yadda zai canye ni. Da ya zo, ya ce, "To, fito, alkawari ya cika!"

Sai na ce masa, "Dakata kadan, in gama lallabce bangon dakin nan da ya tsage da damina.

Ya ce, "Kai, yaya a ke dinkin bango?"

Na ce, "Ai ba wuya a garimmu, leko ka gani." Sai ya cuso kai don ya gani.

Sai na yi farat na taɓa kansa, na ce, "Ah, na taɓa!" Mutane suka ce, "I, ya taɓa. I, ya taɓa!"

Zandoro ya komo gida yana fushi. Ka ji yadda muka rabu da Zandoro dan Zotori, Sarkin Tsawon 'yan Adam.

Da na kwana bakwai ina tambayar tsofaffi da fatake labarin Ruwan Bagaja, ban sami abin kamawa ba, sai na tashi na nufi Hudu. Da shiga garin sai ga Malam Zurke. Da ganinsa na ce, "Zurke, dan Muhammad!"

Ya juyo ya ce, "Himma dai, dan Shaihu." Muka gaisa, muka ba juna labarin abin da ya faru bayan rabuwarmu.

Bayan mun yi kwana kamar uku, ran nan sai wani farawo ya je ya kashe babban bawan Sarkin garin. Ya ja shi ya kai gefen kogin garin ya jefar. Asubahin ranar kuwa Malam Zurke ya nufi kogi don ya yi wanka. Ko da isowarsa, sai ya gan shi. Abinka da Sarkin Lalata, sai ya sa bargo ya lullufe gawar ya dauko ya nufi gidan da muka sauka. Duk gari dai dai suka tashi daga barci. Da zuwansa ya tarar ina barci, sai ya kinkimi gawar ya kai dakina da na ke kwana, ya sa a safo ya ajiye. Duk ni kuwa ban sani ba.

Bayan an yi asalatu, sai na tashi na fito waje, na yi alwala, na tafi masallaci na bi Liman don neman falalar jam'i. Da aka kare, na yi 'yan wurudda na gama, na komo gida. Na haye bisa gado don in taɓa dan Railula kafin rana ta fito. Ina nan sai ga Malam Zurke ya fito daga dakinsa.

Da na gan shi, sai na sauka muka yi wa juna barka da kwana. Muka zauna muka shiga tadin duniya.

Can jim kadan sai na ga ya dubj sakon da gawan nan ta ke, ya ce, "Af! Wancan zane da ka ajiye ba ka gudun gara?"

Na ce, "Wane zane? Ai ba ni da wani zane can."

Sai na tashi na nufi gun. Na duba sai na ga wani abu a lullu-
ce. Na daga na ji ya faye nauki in duba haka, sai na ga mutum

matacce an lulluƙe shi duka. Ko da ganin haka na san wanda ya aikata wannan abu gare ni.

Da Zúrké ya ga na yi saƙo sai ya ce, "Mene ne ka samu ka ke boye mini?"

Sai na ga ya faso ya ɗauko mutum ya fito da shi tsakar ɗaki. Ko da ya duba ya ga mataccen ɗan Adam a ciki, sai ya ja da ba ya yi salati ya ce. "Ashe Alhaji, har ka fara kashe bayin Sarki kana kwace kudinsu? Ba abin da ya fi yanzu sai in je im fada wa Sarki abin da ka ke yi. Ba ni yarda a zarge ni kawai kawai ban ci ba, ban sha ba."

Ko da na ji haka, sai na ce a raina, "Yau fa ta faru ta Rara." Na dubi Malam Zúrké na ce, "Kai dai sakaran banza ne, wanda bai san ikon Allahi ba. Jiva jiya Sarki ya yi yokuwa, ya ce a ɗan wanda ya same shi ya kashe zai ba sai jaka."

Da Malam Zúrké ya ji haka, sai ya ce, "Me ya yi Sarki ke so a kashe shi?"

Sai ni kuwa na ce, "Ran da Sarki ya yi rangadin nan ya dawo, ya tarad da shi ya shiga gidansa. Ko da Sarki ya rutsa shi, ya sa a kama shi a kashe. Kama-kama ya gudu ya boye. Ka ga Allah ya kawo mini shi, in je in kwashi karfe a fala."

Ba Malam Zúrké ya ji haka sai ya ce, "Ni na kashe shi. Gwar ce nan zan kai wa Sarki."

Na ce, "A'a karya ne!" Ya ce Wallahi gawan nan tasa ce.

Da dai na ga ya samu sai na ce, "To, ɗauki ka kai. Im ba taka ba ce kuma Allah ya isa!"

Malam Zúrké na tsammanin abin gaskiya ne sai ya naɗa gammo, ya nufi gidan Sarki. Ni kuwa na kwashe kayana na yi gaba! Ka ji rabona da Malam Zúrké ke nan.

BABI NA HU'DU

ALHAJI YA YI HAUKAN KARYA

Ran nan mun sauka wani zango, sai na ji 'yan'uwana fatake suna labari suna cewa tun da Allah ya halicce su, ba su taɓa ganin wanda ya kai wani wai shi Malam Zurke sakarci ba. Ba su san yadda mu ke da shi ba.

Da na ji sun ce haka, sai na ce musu, "A ina kuka gan shi?" Suka ce gari kaza, suka ambaci sunan garin da na fito.

Na kara tambayarsu na ce, "Don me kuka ce ya faye sakarci?"

Sai babban ya ce, "Ran Jumma'an nan wadda ta wuce, muka je gaida Sarki. Muna nan zaune, sai ga shi da wani abu a bargo ya zo gaban Sarki.

Sarki ya tambaye shi, 'Lafiya ?'

Sai Malam Zurken nan ya buɗe bargo, ya jawo gawar babban bawan Sarki, ya ce, 'Ga wanda ka ke nema a kashe na kawo maka shi.'

Sarki ya dubi gawa ya riƙe baki ya ce, 'Don me ka kashe shi ?'

Sai Malam Zurke ya ce, 'Don ka ce wanda ya kashe shi za ka ba shi jaka guda lada. Don haka na sa kulki na yi masa kum ɗaya, jiya da asuba, bugu ɗaya tak na yi masa sai ya faɗi.'

Ko da Sarki ya ji haka, hawaye suka zubo daga idonsa, ya ce, 'Wa ya gaza maka ina so a kashe shi ?'

Sai Malam Zurke ya ce, 'Ai kai ka yi yekuwa jiya da la'asar, ka ce kana son a kashe shi don ya shiga gidanka sa'ad da ka tafi rangadin nan na kwanan nan.'

Da Waziri ya ji Maganarsa sai ya ce, 'Mahaukaci ne !'

Ko da mutumin nan ya ji haka, sai ya dubi Wazirin ya ce, 'Kai ne dai mahaukacin, ba ni ba.'

Da Sarki ya ji haka sai ya ce, 'Ina bayi ? Ku buge shi sai ya mutu !'

Aka yi ta yin ƙolikoli da shi, ana tandarawa a suminti. Da Sarki ya ga ya kusa mutuwa ya ce a kai shi rana a yar, kafin ya farfado. Can zuwa la'asar ya farfado, aka kai shi gidan mahaukata, aka sa shi turu aka bankare.

Ko da na ji haka, sai kuma tausayi ya kama ni game da abokin yawon duniyata. Na ce, "In ji ba a ce za a kashe shi ba ?"

Suka ce, "A'a, Sarki ya ce lalle dai kansa ba lafiya ba ne, saboda haka ba za a kashe shi ba."

Ina yawo a kasuwa ran nan, ina tambayar labarin Ruwan

Bagaja, sai na ga wata yarinya, na ce zan aura. Ashe tana da miji, ba ta sonsa ne kawai. Na kira ta muka shirya, ta ce in zo yau da dare. Daren nan kuwa aka yi maraice da ruwa. Cikin ruwan nan mijin ya dawo, ta hura masa wuta, yana fahon dandi.

Ko da na zo, sai na laɓe ɗakin ina lekensa yana soshe-soshe. Ashe kuma Malam Zurke na garin, an sako shi. Ashe sun shirya ya zo daren ran nan. Ko da ya zo sai ya gan ni ina leke. Abinka da Sarkin Lalata, sai ya lallaɓo ya sungume ni ta baya ya jefa ɗakin.

Da mijin ya gan ni kwaram sai ya ce, “Me ya kawo ka?” Sai na mayar masa. “Wallahi, turo ni aka yi!”

Zan ruga sai ya tashi ya kama ni, ya sani a ɗakin awaki, ya rufe tare da su. Da safe ya kai ni gidan Sarki. Sai na yi shawara a raina na ce, “Tabarmar kunya fa da hauka kan nade ta.” Saboda haka na tsiri hauka karfi da yaji.

Sarki ya tambaye shi dalili, ya gaya masa duka. Sa'an nan ya dube ni ya ce, “Ina sunanka, samari?”

Na ce, “Haka aka yi!”

Ya ce, “Me ka ke nufi?”

Na ce, “Haka aka yi!”

Kowace tambaya ya yi mini, sai in ce, “Haka aka yi.”

Sai ya ce, “Na san a rina! Im ba motsattse ba wa zai faɗa ɗakin wani ya ce wai turo shi aka yi? Lalle aljannunsa suka turo shi.” Ya sa aka kai ni gidan mahaukata aka sa a turo.

Da Wazirin garin ya ji labari ya ce karya na ke yi. Lafiya ta lau! Saboda haka Sarki ya taho gidan mahaukata, bayan an kwana bakwai, wai don ya jarraba ni.

Ya sa aka kira ni, ya ce, “Ina sunanka?”

Na ce, “Mai Yangabas.”

Ya ce, “Yau wace rana?”

Na ce, “Jumma'a.”

Ya sake tambayata, “Wane wata mu ke ciki?”

Na ce, “Shawwal.”

Sai na ji fadawa na cewa, “Ya tonu!”

Sarki ya sake tambayata, “Ka san Allah?”

Na ce, “Haba, wane ne bai san Allah ba?”

Ya ce, “Ina ya ke?”

Sai na ce a raina ya kamata in yi shirme ko ɗan kaɗan, kada su ce da ma karya na ke yi. Saboda haka sai na miƙe na nuna

kashedina sama. Nufina Allah shi kadai ya ke, ba shi da abokin tarayya. Na yi ta tifar rawa, kaina a sama. Sai mutane suka bushe da dariya. Aka ce lalle na motsu, amma na kusa warkewa.

Sarki ya ce, "Babu, ba hauka ba ne, wauta ce." Sai ya salame ni.

Wata Jumma'a ba ta dawo ba, sai da aka nada ni Sarkin Wawaye. Sunan sarautar kuwa "Wawan Sarki." Na sami shiga, abin har ba a magana, ba a kulla kome garin sai da ni. Ana nan ana haka, ran nan sai babban dan Sarki ya tara mu, watau man-yan fadawa, ya ce yana gayyarmu mu je mu yashe wa iyalansa masai, don watau bai yarda da kowa ya shiga gidansa ba sai mu yardaddun ubansa. Saboda haka duk muka dunguma, muka je gidan, muka fara aiki. Kowa yana yi yana zubad da yawu, don wari. Ni kuwa ina ta waka. Cikin wakan nan tawa na ke zubad da yawu, ba wanda ya gane abin da na ke yi !

Da dan Sarkin nan ya ga fadawa na zubad da yawu haka, sai zuciarsa ta baci. Ya ce musu, "In kashin ya faye wari, ku bar shi mana ku huta. Wace irin shegantaka ce haka a sa ku aiki kuna zubad da yawu ? Da abinci ne Sarki ya kawo muku da yanzu kuna nan kuna hannu baka hannu kwarya !"

Da fa dan Sarkin nan ya tunzura haka, sai ya tafi ya gaya wa ubansa abin da fadawa suka yi masa. Ya ce ni kadai ne ban zubad da yawu ba. Ya ce maimakon in zubad da yawu, in yi tsaki, sai waka na yi ta yi. Da Sarki ya ji haka, sai ya fusata. Ya sa aka kirawa su duka, ya bi su da dai dai ya sullebe uwa uba. Na kwace su da kyar. Wannan abin da na yi fa ya kara mini girma ga Sarki da 'ya'yansa. •

Da na ga dai na ci mutanen garin nan haka, sai na ce, "Kai, bayan ci fa zama an ce tsegumi ne." Saboda haka, ran nan na tashi, na je ga Sarki na ce masa, "Ina so in tafi gaba kadan, amma ina dawowa bayan kwana uku."

Na ba shi dukiyata duk ya ajiye mini sai na dawo.

Ni ko na ci gaba neman Ruwan Bagaja, watau abin da ya rabo ni da garimmu.

BABI NA BIYAR
HADUWARSU DA MALAM ZURKE YA KORE
WA KASHIN ALHAJI KUDA

Ina eikin tafiya, har na isa wani gari mai girman gaske wai shi Tegi. Sarkin garin ya yi maraba da ni. Aka kai ni masauki, na sauka. Ran nan na zo fadanci, sai na ji Sarki na cewa, "Kai, ni dai Sarkin Zagi ya dame ni. Ba ya ko barina in yi barci."

Waziri ya ce, "Saboda me, ranka shi dade?"

Sarki ya amsa ya ce, "Ai ka san tun watan jiya matarsa ta mutu. To, tun daga ran da ta mutu har yau, kullum ba ya barci. Da tsakad dare sai ya tashi yana wafansu wake-wake kamar mahaukaci, yana cewa da ma shi mutuwa ta dauka ta bar matar da ya huta."

Da na ji haka sai na ce wa Sarki, "Ranka shi dade, kana son a yi maka maganinsa?"

Sarki ya ce, "I, kwarai kuwa, in ka iya!"

Na ce, "To, Allah ya ja zamaninka, na yi kofari in gani."

Dare na yi, duk an tashi daga fadancin dare, sai na lafafa, na tafi shiyyar Sarkin Zagin nan na kutsa kai dakinsa na buya karkashin gadonsa. Can da Sarki ya shiga gida, sai na ji Sarkin Zagi ya nufu dakinsa yana wake-wake, yana nisawa, in ya tuna da matarsa. Ta shiga ransa har ba iyaka! Da na ji shi tafe sai na yi shiru, na ki motsi. Ya shigo, ya kama-gado ya kwanta. Ya ki barci don bege. Can zuwa tsakad dare sai na ji ya fara abin da Sarkin nan ya ba da labari da rana.

Da na ji ya ce da ma shi mutuwa ta dauka ba matarsa ba, sai ni kuwa na shake muryata, na amsa masa na ce, "Saboda fatan nan taka, aka aiko ni, aka ce in zo in dauki ranka, ka iske ta." Sai na biyo shi.

Ko da ya ji haka, abinka da jahili, sai ya yi wuf ya tashi, ya yi waje da gudu, wai yana tsammani mutuwa ce aka aiko masa. Ran nan bai kwana gidan ba. Da gari ya waye, sai ya taho yana ba Sarki labari, yana cewa, "Jiya mutuwa ta koro ni daga dakina, ban ko kwana ciki ba. Ba don na ruga ba da ta dauki raina!"

Da jin haka Sarki ya san abin da ya faru, ya tuntsure da dariya. Daga nan Sarkin Zagi bai sake tunawa da matan nan ba, balle ya yi begenta.

Wai don na ba Sarkin Zagi kunya haka, sai ya shiga tsanata,

na tashi ina bin gari ina wa'azi har safe, kowa garin ya ji na kwana hadisi.

Tun da asuba, mata masu zuwa rafi, suka ga gawa a kofar gari. Aka rasa wanda ya kashe shi. Aka je aka gaya wa Sarki. Sai wani cikin fadawa ya ce, "Ai kuwa jiya na ji bakon nan Alhaji, wanda aka saukar gidan Malam Muhammadu wan Inusa, bai yi barci ba, ya kwana yana wa'azi. Ko watakila Allah ya sa ya ji wani motsi da dare, sa'ad da ya ke yawo."

Nan da nan Sarki ya sa aka kira ni, na zo, aka tambaye ni. Na ce, "I, na ji wani na fada da wani a bayan gari, har na ji gudan ya ce wa gudan, "Tun da ka buge mini mummuƙe sai na kashe ka. Ni iyakar abin da na ji ke nan, ranka shi dade."

Da Sarki ya ji haka sai ya aike a gaya wa Sarkin Zagi ya zo don ya je ya yi gangami kasuwa, kowa aka gani da mummuƙe kumburarre a kamo shi. Da zuwa aka tarad da shi kwance, da mummuƙe kumbararre, aka zo aka gaya wa Sarki. Nan da nan aka sa dogarai suka kamo shi, bai san hawa ba, bai san sauka ba. Zai yi magana, ba baki. Sarki ya sa aka daure shi shekara don ba shaidu.

Da na ga dai na yi barna kwarai a wannan garin, sai na tashi na nufi wani kauye kuma na sauka. Na yi ta neman Ruwan Bagaja, ban samu ba. Ina yawo ran nan cikin daji, sai na ga wani bakauye na fada da dan'uwansa. Ina kawowa sai na ga guda ya sa kulki ya fyade guda ya mutu. Da na ga zai ruga sai na ce, "Tsaya ! Ina za ka ? Ai sai in kai ka wurin Magaji tukun."

Da ya ga zan tona masa asiri, sai ya fadi yana mini afi, yana cewa in yi masa sutura in rufa masa asiri.

Da na ga dai ya firgita, sai na ce masa, "Nawa za ka ba ni in rufa maka asiri ?"

Ya ce, "Na ba ka shanu goma."

Na dube shi na yi tsaki, na ce, "Ran nawa zan sayar maka shanu goma ? To, albarka."

Kaka kaka dai har ya kai ga zai ba ni shanu ashirin. Na yarda da haka. Muka je rugar ubansa, ya kefe mini shanu ashirin ya ba ni. Na koro zuwa gari, na ce sawo su na yi. Na nade gawan nan na iso da ita gari, na kai daki na ajiye.

Can da tsakad dare sai na tashi, na tafi gidan Malam Zurke. Shi bai san ina garin ba, amma ni na san yana nan. Har na bincika sana'ar da ya ke yi, aka ce mini sata. Saboda haka na ce madalla.

Ina nan boye sai na ji ya ce wa matar, "Za ni bida !"

Ita kuma ta ce, "To, Allah ya ba da sa'a !"

Fitowarsa ke da wuya, sai na koma gida na dubi gawan nan na nannade sarai kamar wata hajja ce, na dauko, na nufu gidan barawon nan.

Da isowata, sai na ce wa matar Zurke, "Zo karfi, na dawo. Ina sauri zan koma, ga wadansu fatake can a zango."

Ta taso da rawar jiki, ta karfa, ta ce, "To, yi maza ka kwaso duka. Im ma da tufafi da tabarmi duk ka nado!"

Na fito na nemi wuri na make, don in yi dariya. Can kusan asuba, sai ga maigidan ya komo tif, tif, tif. Da fadowarsa daki sai ya ce, "Kai, yau Allah ya so ni, da wadansu Kwara sun harbe ni da bindiga. Ban samo kome ba yau."

Da matar ta ji haka sai ta ce, "Ai wannan ma abin da ka kawo ya isa."

Ya dubi damin kaya, ya ce, "I, lalle ya isa. Kawo mu ga abin da ke ciki mana ko?"

Ka san abin miji da mata, ya tsuguna ya fara shara mata karya, yana yabon kansa, yana cewa, "Tsakanin kato goma sha biyu na dauko shi." Ko da na ji haka, sai na ce a raina, "Ya kamu !"

Suka kwance sai ga mutum ciki matacce. Su duba haka sai suka gane yaron. Ashe ma sunan yaron Dangiwa, dan wani mayaki ne na nan unguwar wanda a ke ce masa Giwa. Ko da ganin haka sai Malam Zurke ya ce, "Wallahi, na rantse har da ubana, ba ni na kawo miki wannan ba."

Ita kuma ta ce, "To, wane ne, im ba kai ba ne ? Ga shi har ka ce tsakanin mutum goma sha biyu ka dauko shi !"

Nan take sai gardama ta murtuke har da buge-buge. Malam Zurke na cewa karya matar ke yi, mata na cewa shi ke karya. Gari na wayewa Sarki na jin labari. Nan da nan ya aiko aka dunguma da su. Da dare na sami labari Zurke ya yi layar zana ya tsere. Na zauna wannan gari, na yi kwanaki da yawa.

Ran nan da na tashi na tura sai Birnin Manta, inda Zurke ya ke. Na ko yi sa'a ran nan kasuwar garin ke ci, saboda haka da isowata sai na nufi kasuwa. Na tafi wurin 'yam fura in saya, sai wata mace ta taka mini hannun riga, zan yimagana ta zage ni, ta ce wai, "Lebura fa ba wanda ya fi shi izza."

Na dubi macen da ta ce mini lebura, na ga ko tsarar kanwata ba ta yi ba. Na ce, "Ni ban yi sai da mijinki."

Ta dube ni da fushi ta ce, "Karya ka ke yi, Malam Zurke ya fi ka, kada ka gama kanka da shi."

Ko da na ji haka sai na san ashe Malam Zurke na garin. Watau maganar macen nan ta sa na san ita matausa ce. Saboda haka na ce mata, "Gobe da azahar, im ba karya ba, mijinki ya tarshe ni daji mana !"

Ta ce, "To, zan gaya masa. Malam mai son sayen fada ina ga ya tarad da shi gida ?"

Azahar na yi, sai 'yar sababin nan ta zo gidana, tana zagi, tana cewa, "Tashi mana, mu je dajin !"

Na ce, "Mu je, ina zuwa."

Ita kuwa ta yi ta turara maigidanta da karairai, har ya tashi ya bidi kulki, ya nufi dajin tare da ita, ana jira in zo a yi abin da za a yi. Da na ga sun wuce sai na nemi shuni, na shafe fuskata, na nemi wata kotar gatari na saba. Maimakon im bi ta hanya inda a ke tsammani, sai na hudo musu ta baya daga daji, ina tafe ina zage-zage.

Da suka hange ni, sai matar ta ce, "Ga wani mahaukaci can tafe."

Sai na ji mijin ya ce, "Ina ya ke ?" Ya juyo wajena yana kyaƙƙyafta idanduna.

Ko da na ga ya sha jinin jikinsa sai na matsa ina zage-zage. Na taka wa matar kafa. Ta dube shi, ya kauda kai. Na dubi matan nan na kafe ta da mari har sau uku, mijinta bai tanka ba. Sa'an nan na ce, "Ku kwance kayanku in gani !" Suka kwance suna rawar jiki.

Muna haka duk dariya ta turnuke ni. Zan dawo im bar su, sai na tuna da wani abin dariya wanda zan sa Malam Zurke ya yi mini, don in tuna ranar da muka sake gamuwa in yi dariyar abin. Da na tuna da haka sai na juyo, na koma gefen hanya na yanka kashi. Na kira Malam Zurke din nan, da shi da matarsa, na ce. "Ki dauki kwano ki riƙa yi wa mijinki kida, kai ko tsuguna nan ka riƙa kore wa kashina kuda. Idan ka bar kuda ya ci mini kashi, zan yanka ka."

Ya ce, "To, ranka shi dade an gama !"

Ya tashi da rawar jiki, ya sa hannu yana kore kuda daga kashina. Matar kuwa ta dauki kwanon ta yi ta yi masa kida bisa kansa, tana yi masa waka, wai don ya kara himma ga aikin da na sa shi. Ni kuwa da na dube shi ya takarkare ga korar kuda, sai na ga dariya za ta kwace mini, sai na ratsa daji na tafi. Ban san yadda suka kare ba. Na koma gida na yi ta dariya har cikina ga yi ciwo. Don inu gudan kada mu gamu da shi a garin, da azahar sai na kwasthe kayana na yi gaba, bidar Ruwan Bagaja.

BABI NA SHIDA BARAYI SUN DAMI ALHAJI

Ina cikin tafiya, har na kai wani gari wai shi Miska, na sauka gidan wani malami wanda a ke ce masa Daula. Don ibadarsa har mutane su kan yi masa kirari, suna cewa, "Na-Malam Iro masu kwana salla !" Malamin nan ya yi maraba da ni. Har na yi abota da yaron gidansa wai shi Kado. Dare kadai ke raba mu. Ran nan mun raba dare da Kado muna hira, sai na koma dakina na kwanta. Tun ban yi barci ba sai na ji taf, taf, taf, daga kofa. Na yi sako sai na ga wani kato ya shigo. Da takowarsa kofa sai na yi zaune. Na yi tsammani in ya ga na farka ya gudu, sai na ga ya ki. Da na ga haka sai na ce, "To, yau fa ana yinta."

Da ya matso kusa da ni sai na tashi, na ce, "Maraba, maraba. Ga tabarma nan ka zauna. Ashe za ka zo ka ki gaya mini tun da rana da muka gamu a kasuwa ?" Na yi ta yi masa magana kamar na san shi.

Da ya ga haka, sai ya zauna yana tuna inda ya san ni. Ya juya wajena ya ce, "Ina ka san ni ?"

Na ce, "A ! Ai tun tuni na san ka, bari ta kai ma duk danginka na san su, duk kuwa ma sun san ni. Na sha gamuwa da 'yan'uwanka kwara har sun tambaye ni labarinka, ina cewa ban sani ba. Yau da dare Allah ya nufa sai mun sadu."

Ya sake dubana daga kasa har bisa, ya ce, "Kai in ka san ni ina sunana ?" Sai na daga kai sama. Na yi ihu kwara na ce, "Ai sunanka BARAWO !"

Da ya ji na yi kuwwa, ya yi waje, mutane suka taru suka bi shi. Ya tsere. Ni dai ina nan kwance bisa kayana, ban ko motsa ba. Da gari ya waye duk mutanen unguwar suka yi ta yi mini dariya.

Da na ga dai Barayi sun dame ni da shigowa, sai na bar unguwar. Na koma gidan wani Sarkin Gardin Kuraye na sauka. Ina da babban dalilin da ya sa na sauka gidan Sarkin Gardin nan.

Da dai na ji Sarkin Gardin nan ya ce a ba ni daki in sa kayana, sai na ce masa, "A'a, ni na fi so in riƙa kwana da kai, in dai kurayenka suna da takunkumi."

Ya ce, "Af ! Ai ni ma nan tare da su mu ke kwana. Me ya sa ka ke son kwana da kuraye ?"

Na ce, "Ai tun garimmu na ke sha'awar kwana da su. Ai

ni ma ko gida, gidan Sarkin Gardi na ke barance, shi ya sa na sauka wurinka."

Ya ce, "To, madalla. Ashe na gida ne."

Barayin nan da suka dame ni tun tuni duk sun ga na sake masauki. Da isowarsu kofar daki, sai suka tarad da kurayen Sarkin Gardi a kwance, duk ba su gan su ba. Guda ya ce wa guda, "Kai shiga, ka rika miko mini, ni kuwa ina daurewa."

Ko da ya shiga daki motsinsa ya ta da kurayen nan tsaitsaye, suka yi firifiri suna kada kunnuwa. Ga hanyar fita ba dama, kurayen ko wacce sai gurnani ta ke yi don ganin wani a dakinsu. Da barawon nan ya ga haka, sai ya tsorata, ya fara kuka yana ce mini, "Kai tashi, ka kama barawo !"

Da na farka na gan shi, sai na ga abin da ya faru, na ce "A'a ni ban kama barawo ba. Ba abin da aka satam mini, je ka abinka."

Ya ce, "A'a, Wallahi ka kama ni, don Allah ka tashi ka kama ni."

Na ce, "A'a, kai dai je ka abinka."

Muna cikin haka sai Sarkin Gardi ya farka, ya tambaye ni abin da ya faru, na tsara masa duka. Sa'an nan na tashi, na yi ta dankara wa barawon kulki, yana ta ihu. Na daure shi, bayan na bankare shi. Na nika toshi, na dubi idon na shafe da garin, ya yi ta kugi har safe.

Da gari ya waye, na dube shi tun daga kasa har bisa sai na ga ashe Malam Zurke ne. Da na ga haka, sai na ce, "Zurke dan Muhamman !"

Ya waiwayo, duk idandunansa sun yi ja wur da tosshi. Ya ce, "Himma dai, dan Shehu !"

Muka kwana muna dariya duk sa'ad da muka tuna. Na ba shi labarin matan nan da ta sa muka yi fada a kasuwa. Na tambaye shi ita, ya ce ai tun tuni suka rabu. Ya ce wai bai bar kore wa kashin nan kuda ba, sai da magariya, da wadannu fatake suka zo ya bi su. Wai ko yausha ne ya tashi, sai ya yi tsammani ina nan ina kallonsa, shi ya sa ya fi tashi da wuri.

Yana gaya muni shi Zurke wai bai taɓa ganin mata da jan fada kamar matan nan tasa ba. Ya ce wata rana ta jawo wani kato fada, har ya mare ta. Ko da aka mare ta, sai ta ruga ta gaya masa. Nan da nan sai ya tashi ya sheka gaba zuwa wurin katon nan da ya mare ta. Da ya isa ya dube shi ya ga ya kai kato ko ina, sai ya ce, "Kai ka mari matata ?"

Katon ya amsa da fushi ya ce, "Ni ne. Ko za ka rama mata ne?"

Wai da ya ji haka sai ya ce wa katon, "Kara marinta mu gani!" Katon nan ya dube ta ya share da mari.

Da ya ga idonta ya kawo ruwa, yana kwalkwal, sai ya sake ce wa katon, "A'a, da gaske kuwa ka ke yi? Kara marinta mu gani." Kato ya sake duban matar ya share da mari har ta fadi baki na jini.

Da ya ga haka sai ya ce wa matar, "Tashi mu je, Allah ya rama mana!"

Wai ko da suna komowa gida, tana kuka, sai ya ce mata, "Bari kuka, ai ko da kika gan ni nan kamar ban ce kome ba, da kuwa na ke masa ta cikin riga."

Da ta ji haka, sai ta yi masa tsaki. Ta yi ta bin gari tana ba da labarinsa. Ko yanzu ma ka ji yara suna labarin nan nasa. Saboda haka ne ya sake ta. Yana gaya mini wai ya yi barka, ba don ya rabu da ita ba, da ta sa wata rana an kashe shi don jan fadanta.

Shi kuma ke gaya mini wani labari mai ban dariya. Yana cewa wai wata rana barawo ya shiga dakinsa da dare yana tsammani yana barci. Da shigowarsa sai ya tasar wa gadon da ya ke kwance don ya sace rigar da ya ke sanye. Ana ko farin wata. Wai ko da barawon ya aza hannunsa bisa jikinsa, sai ya buɗe ido. Da barawo ya ga ya farka sai ya ce masa, "Na zo in gaya maka gayya gobe gonar Sarkin Noma." Wai dariya ma ta hana shi ya bi barawon. Kai, mu mun sha abu duniyan nan!

Ka san kayan zalunci ba shi albarka. Nan kuɗimmu suka kare sarai, muka tashi daga wannan gari muka kama hanya sai ga mu a Birnin Nasarawa. Nan muka rabu da Malam Zurke, ya ce shi za shi gaba sai Allah ya sake tara mu in da rai. Na tafi wurin Sarki na sauka. Na biɗi wani masallaci na kame, ba ni kome sai jan tasbaha. Duk garin aka yi ta kawo mini sadakar abinci iri iri, sai in taɓa ko loma biyu in Ri ci. Da ma na yiwo guzurin katon buhu cike da nakiya da gurasa, shi na ke ci kullum. Abin da ya sa ba ni cin abincin da 'yan garin suka kawo mini sadaka, so na ke su mai da ni Waliyyi ne, su riƙa girmama ni. Bayan kwana kaɗan kuwa suka soma tsammanin hakanan. Kowa ya kawo abincinsa sai ya ce in sa masa ko loma don yasami tubarrakin hannuna.

Haka na yi zamana garin nan abin girmamawa. Idan za a yi wani abu na addini kamar su salla, sai su ce in shige gaba. Ni kuwa ka san inda jahili duk ya kai na kai, saboda haka ko sun yi juyin duniyan nan sai in ki. Ko wane malami kuwa aka sa, sai ya riƙa nonnoƙewa, don yana tsoron kada ya yi ɗam batak, ga kuwa masu abin, wataɗu ni.

Ina ya Allah ? Babu ya Allah. Ran nan sai 'yar Sarkin ta rasu a wani ɗan ƙauye. Aka gaya mini, mu yi shiri, mu tafi wurin jana'iza. Na ce, "To, ina hanyar garin ?"

Suka nuna mini, suka ce, "Da azahar za a yi mata sutura." Saboda haka sai a ɗaura mini sirdi mu yi sauri domin garin yana da ɗan tabawa. Sai na ce wa Sarkin da malaman da za a da su, su ci gaba, ni sai na yi sallar azahar nan gida na tarad da su. Sarki ya ce, to, sai a bar mini doki zaɓaɓɓe. Na ce, "Ai ni ba zan hau kome ba !" Jama'a suka ce, "Ai, masu abu !"

Ko da suka wuce, zuwa hantsi, sai na lababa na fita gari, na kama hanyar, na yanki daji, na yi ta gudu, na yi ta gudu, na yi zufa sharaf, kamar raina zai fita. Can an kusa da garin sai na tarad da su.

Ina daga cikin daji na ji suna cewa, "Yanzu fa bai taso ba !"

Waziri ya ce, "Tukuna. Wadannan da ke tashi kamar tsuntsaye !"

Sai na wuce su, na yi ta yi, har na tarad da wani tabki, na tsaya na yi wanka, raina ya komo. Sa'an nan na isa garin, na tambayi gidan aka nuna mini na shiga masallacin ƙofar gidan, ina jan tasbi. Jimawa kadan sai suka iso. Da na ji sun iso sai na fita daga masallacin da tasbaha a hannuna, na ce, "Sannunku da zuwa !"

Waziri da mutanensa, kowa ya rasa abin da zai ce. Duk sai na ga sun faɗi a gabana sun yi mini sujada.

Na ce, "Kash ! Subhana lillahi ! Ai sai Ubangiji a ke wa haka."

Da muka ƙare abin da mu ke yi, suka wuto. Ni kuma bayan-su na shashato daji, na riga su gida. Ka ji irin zaman da na yi a Nasarawa.

BABI NA BAKWAI
TUBAN ALHAJI DA ZURKE
ALHAJI YA KASHE WANSA

Da na ga hankalin Sarkin ya kwanta, na tambaye shi a tara mini tsofaffin kasar duka maza da mata, in tambaye su ko Allah ya sa waninsu ya taɓa jin labarin Ruwan Bagaja. Sarkin ya ce, "To." Nan da nan ya tara su, na tambaye su. Suka yi tsit da fari. Sa'an nan wani ɗan tsoho da aka kawo cikin kwando, ya jawo gindinsa, ya ce, "Na taɓa ji. Sa'an nan ina yaro kakana yana cewa a wata ƙasa wai ita ko Rami, ko Rama, na manta sunan kasar, wai akwai wata rijiya bisa wani dutse, wadda a ke kira ko me? Wai cikin rijiyar nan Ruwan Bagaja ya ke. Amma yanzu, ya Sarki, in ana son a sami labarin nan sosai, har da sunayen garuruwan da na kasar, sai a tafi Baitul Mukaddas, wana yana can, muna tare aka faɗa mana. Da ya ke ya girme ni, watakila shi ya riƙe sunan kasar da na garuruwan."

Da na tashi daga nan ban zame ba sai wani ƙauye ana ce masa Sarai. Na tarad da mutanen ba su da wata tabi'a sai tarkon aku. In sun kama, sai su yi ta koya masa magana, su yi ta bin gari gari suna sayarwa. Ni kuma sai na sami ɗaya na kama, na ƙi koya masa wani abu sai in aka tambaye shi, ko wace irin tambaya ce, ya amsa ya ce, "Haba dattijo, ka dubi kamata ka ce ban yi jaka guda ba?" Da na jarraba shi da tambayoyi, na ga yana amsa mini hakanan da kyau sai na ɗauke shi ran nan har kasuwar wani gari a gaba. Ina yawo da abina a cikin keji.

A kwana a tashi har na kai wani ƙauye wai shi Yalwa, na sauka. Ran nan kuwa ran jajibirin surukai ne. Da dare ina barci sai waɗansu farayi suka zo suka washe ni. Da na ga haka sai na yi salati na ce, "Sata gidan farawo rance!"

Dare na yi sai na sayi wata sharɓɓiyar wuka, na shiga gari yawon sata, sai na kawo ga wani babban zaure, na tarad da waɗansu samari sun kunna fitila suna ƙirgar dukiya, don gobe Salla, sun kuwa rufe ƙofar gidansu. Ko da na ga haka sai na ƙyanƙyasa ƙofar wani daga cikinsu ya ce, "Wane ne nan?"

Sai na ce, "Barawo ne."

Suka ce, "Barawo?"

Na ce, "I."

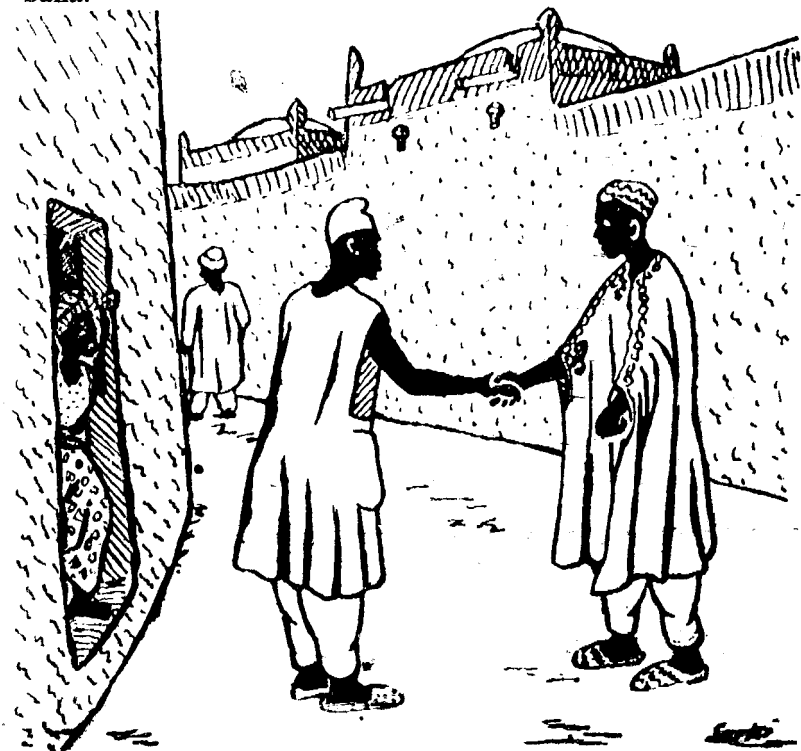
Suka ce, "To, da wacce ka zo?"

Na ce, "Na zo ne don in yi muku sata."

Sai wani daga cikinsu ya ce, "To, zo saci!"

Ni kuma na ce, "Ku buɗe ƙofar zaure mana ku gani im ban sata ba."

Sai babbanzu ya tashi da fushi, ya buɗe zauren. Ni kuwa da ganin ya buɗe sai na faɗa ciki fagagam, na kashe fitilar, na dubi bangon na karta da wuka, na koma gefe guda na faɗi ris, na ce, "Wayyo Allah, ya kashe ni!" Ko da suka ji haka, sai suka yi tsammanin wani ɗan'uwansu ne na soka. Sai na ga duk sun yi cikin gida da gudu. Na tashi na naɗe kayansu sarai, na bar garin. Na tafi wani ƙauye na sayad da su duka na sami kayan Salla.

Da aka sauko daga Idi, sai na fita waje yawo, wai ko Allah ya sa in ga idon sani. Ina cikin tafiya sai na ji kamar daga sama an ce, "Himma dai, ɗan Shehu!" In duba haka dai sai na ga

ashe Zurke ne dam Muhamman. Muka tafa, ya kai ni masaukinsa, muka raba dare muna hira. Gamuwan nan ta sa al'amarin duka ya ba mu tsoro, kullum muka rabu sai ka ga Allah ya sake hada mu kamar da ma mun sha magama ne.

Da Zurke zai yi mini rakiya ya ce, "Ya kamata yanzu mu yi wa juna gafara ga cutar juna da muka yi."

Muka gafarta wa juna. Duk da haka ban saki jiki da shi ba, don na san halin mutane. Saboda haka na aro Alkur'ani da safe, muka yi wanka, kowa ya rantse ba ya sake cutar dan'uwansa matukar ransa.

Da gari ya waye na ce masa ni zan wuce zuwa Birnin Kudus ina ujila ne. Ya ce, "To, mu tafi, me na daure a nan?" Muka rangada sai wani gari kato. Na dauki akuna na tafi kasuwa. Yana ce mini mene ne haka na ke fama da kayan tsuntsu? Na ce ya sa mini ido dai.

Ko da wani Bature ya gan ni sai ya ce, "Akun na sayarwa ne?"

Na ce, "I."

Ya ce mini, "Nawa za ka sayar mini?"

Ni kuwa na ce, "Jaka guda."

Sai na ji Bature ya yi wata irin magana, ko me ya ke nufi, Oho. Na ji dai ya ce, "*Go away, you poor fool.*"

Sai na ka da baki na ce, "Kada ka zage ni, don ka san ban iya Turanci ba, in kana shakkar abin da na ce ne tambayi tsuntsun ka ji mana."

Sai na ga ya dubi aku ya ce, "Wai hakanan ne, aku?"

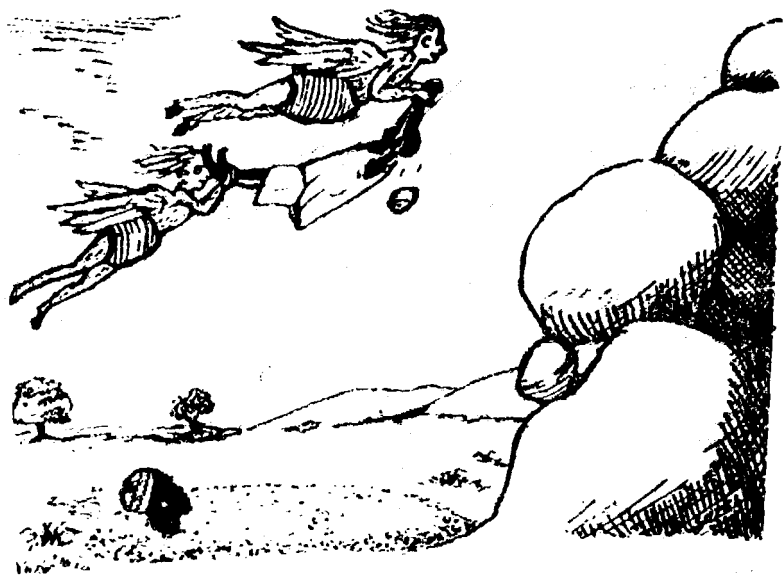
Sai aku ya amsa ya ce, "Haba, dattijo, ka dubi kamata ka ce ban yi jaka guda ba?" Da Zurke da Bature suka bushe da dariya. Ya kawo jaka guda sukutum ya ba ni. Ba mu kwana wannan gari ba, muka bi dare sai Baitul Mukaddas.

A wannan gari mai albarka Malam Zurke ya ce mu tuba da irin ayyukammu na safo hakanan. Na yarda da magana tasa, muka tara malamai aka yi mana addu'a don kada Shaidan ya sake wasa da zukatammu.

Bayan na huta wata guda, na tambayi Sarki a tara mini tsofaffin garin in tambaye su ko wani ya san inda Ruwan Bagaja ya ke. Sarki ya ce, "to." Aka tara su makil a kofar gidansa na tambaye su. Duk suka yi shiru da fari, sa'an nan wani tsoho ya ce shi ya sani. Na tambaye shi garinsu, ya ce a Nasarawa aka haife shi, (watau wan wancan da kanensa ya ba ni labarinsa).

Dukan abin da muka yi da kanensa na mayar masa, ya ce hakanan ne, ubansu daya.

Sa'an nan aka kira wannan tsohon, aka ce ya ba da labarin. Ya ce, 'Ruwan Bagaja dai yana cikin Kasar Irami ne, Kasar Irami kuwa kasa ce ta aljannu. Ruwan Bagaja kuwa ma ba nan kasar ya ke ba, yana can bisa wani dogon dutse da a ke kiransa Dutsen Kaf. Babu mahalukin da ya ke iya zuwa can sai aljannu, ko aljannu ma sai masu fikafikai kadai. Amma na mance sunan rijiyar yanzu. Ko aljani ya yi kofari ya isa dutsen nan kafin ya debi ruwan sai wani ikon Allah. Akwai wadansu maridai, masu jiran rijiyar nan, kuma akwai wadansu 'yan karance-karance kuma da a ke yi kafin a sami damar shiga. Akwai kuma dokoki da a ke bi in an shiga, da cewa mutum ya kuskure daya daga cikinsu sai a yi ban da shi. Kb kakan namu ma ya manta da wadannan dokokin da addu'o'in. Ka ji abin da na sani na labarin Ruwan Bagaja, ranka shi dade !'

Da gari ya waye, na shiga jirgi, muka tasam ma Kasar Iram. Muna cikin tafiya sai jirgimmu ya yi karo, ya fashe. Dukan sauran mutane da ke tare da ni suka nutse, sai na isa gafa da kyar da jibin goshi. Da na sami kaina sai na ga ina wani tsibiri, wanda babu kome. Ban da kasa ba wani abu wanda mutum zai

ci ko tsinke babu balle haki, ga shi kuwa tsakar tekun ruwa gaba ruwa baya, ba wani tsibiri kusa, kuwarku banza. Ko aljani ba ya zuwa wajen nan balle tsuntsu !

Na kwakwata rairayi, na shiga. Na yi na yi im mutu, Allah bai nufa ba. Na nemi wani abin da zan kashe kaina da shi, na rasa. Ina nan cikin ramin nan, ina jiran mutuwa, sai na ga wadansu aljannu guda biyu sun dauko wani dan Adam. Suka sauke shi nan kusa da ni kadan, suka tona rairayi kamar shan daki. Sai na ji babban ya ce, "*Bi hurmati Sulaimanu Ibnu Dawuda, iftah!*" Sai na ga kasa ta buɗe, suka shiga da mutumin nan. Ni kuwa na yi bulum na sha jinin jikina, duk na rufe jikina da rairai wai na yi wa kaina kabari, shi ya sa Allah bai ba su ikon ganina ba. Can sai na ga sun fito, sun ce, "*Bi hurmati Sulaimanu Ibnu Dawuda, igl'k!*" Sai na ga kasa ta rufe. Suka mai da rairayin bisa, kamar da dai duniya ba kome.

Wucewarsu ke da wuya sai na fito, na tafi wurin, na share rairayin da suka mayar, na ce, "*Bi hurmati Sulaimanu Ibnu Dawuda, iftah!*" Sai na ga kofa ta buɗe, na kutsa kai na shiga. Ko da mutumin nan da aka rufe ya gan ni, sai ya taso ya fadi gabana, ya ce, "Don Allah ka yi mini rai !" Na tambaye shi sunansa da kuma inda ya fito, duk ya kwashe ya gaya mini. Sai na ji ashe dai wannan nawa ne Sakimu, agolan ubammu, wanda ya kashe shi, ya sa kuma a kashe iyayemmu mata don mafarkin can da na gaya muku ya yi na dan dabino.

Ko da na gane haka, sai maganar fassarar mafarkin malaman nan ta fado mini. Na duba gaba gare mu kadan sai na ga wani takobi mai kuban zinari. Na dauka na zare shi, sai na ga an rubuta kalmar shahada a gefensa. Na dubi mutumin nan na gaya masa ni ko wane ne. Na ce masa ya tuna da fassarar mafarkin da aka yi masa ? Na kuma gaya masa yadda aka yi har aka haife ni, da yadda na tashi duka. Ko da ya ji haka sai ya zaburo mini. Na sa takobin nan na dauke kansa. Na ce, "Kafin a zo a kashe ni na rama wa baba !"

Shi kuwa ga abin da ya sa aka kawo shi. Wata rana ne yana cin goriba da dare, sai ya yar da kodagon da ya gama ci. Ashe an zo da jirajiran Sarkin Aljannu wurin su yi wasa. Abin kaddara sai kodagon ya bugi kan dan Sarkin Aljannu daya a madiga, ya fadi ya mutu. Shi ya sa aka dauko shi nan da nan a halaka shi.

BABI NA TAKWAS

BUKATAR ALHAJI TA BIYA: KOMOWARSA GIDA

To, da na sare kansa sai na dauki wani tsumma in shafe takobin. Ko da na shafa sai wani aljani ya fito ya ce, "Fadi bukatarka ya ubangijina !" Da ganinsa sai na yar da takobin, na firgita na sa hannu na rufe idona. Na yi kamar in ce masa ya kashe ni, don in huta da azaba, sai wata zuciya ta ce, "Kul, azaba mafi-ciya."

Sai na ce, "Kai wane ne ?"

Ya ce, "Ni ne bawan takobin nan. Yafisu dan Nuhu ya ajiye ni nan in yi wa takobin nan bauta, don da shi ya yi yaki sa'ad da ya ke da rai har ya kaura."

Da na ji haka, sai zuciyata ta yi fari, na ce, "To, in haka ne kai ni in samo Ruwan Bagaja."

Da jin wannan kalami nawa, sai ya yi kara ya ce, "Ba ni da iko ! Amma na kai ka wurin wani babbammu, in ya yarda shi kadai ke da ikon wurin duk kasan nan. Tun da aka halicci duniya, aka halicci Ruwan Bagaja a nan, don dukan aljannu. Tun lokacin nan kuwa zuriyarsu ke rife da ita har yanzu." Da na ji haka sai na ce to, ya kai ni. Kafin a kyabta da bismilla, sai muka iso wani katon kogo, kusa da babban Birnin Iram. Ya ce, "Cikin kogon nan ya ke !"

Muka kutsa kai, muka tarad da shi, wani aljani ne tsoho, abin tsoro. Na fadi, na yi gaisuwa. Na gaya masa abin da ya kawo ni tun daga farko har karshe, ban boye masa kome ba, har da labarin Sakimu wana. Ya yi mamaki, ya ce, "Lalle ka cika da, tun da ka sai da ranka don uban wani." Ya koma ya ce mini, "Da farko ma in faranta maka zuciya. Wan Liman din nan da ka tarad da shi a kogon yana ibada, abokina ne.

Abin da ya gama mu kuwa, wata rana ne uwata ta tafi yawo har can Kasar Sudan tana goyona. Kishirwa ta kama ni har na fara kuka. Sai uwata ta tarad da uwar su uban nan naka, Liman, tana diban ruwa. Watau uwar tsohon nan na dutse da ka gani. Da uwarsu ta ji ina kuka sai ta ce wa uwata, "Tsaya mana, ki ba yaro dan ruwa ya sha." Ta tsaya, uwarsu ta dauke ni, ta ba ni ruwa da kanta.

"Da uwata za ta tashi, uwar su liman din nan ta kawo hure, da goro, da hannun ruwa, ta ba ta. Ta kawo kwabo biyu ta ba

ni, na rika kwabo a kowane hannu ina wasa. Tana tsammani uwata mutum ce. Ba ta san aljana ba ce.

Da uwata za ta wuce, ta tambaye ta gidansu, ta nuna mata. Bayan kwana uku sai uwata ta zo mata da dare, ta bayyana mata ko ita wace ce, suka yi abuta. Uwar Liman kuwa tana gyon tsohon nan da ka gani a kogon dutse.

Iyayemmu suka gama mu abota da muka girma har yanzun kuwa muna biya juna. Kowane daren Jumma'a ni kan tafi wurinsa mu raba dare muna hira. Yau shekarummu tamanin tamanin ke nan muna ibada cikin kogo da ni da shi.

Kuma dan'uan nan naka da ka kashe a tsibirin, dana ya kashe. Ni ne Sarkin Aljannun Duniya. Wadanda suka kamo shi nan kuwa da ka gani 'ya'yana ne. Taskar kasan kuma da ka shiga tawa ce. Takobin nan na hannunka da shi Yafisu dan Nuhu ya yi zamani har ya kaura, yanzu nawa ne. Im ba da shi a hannu ba ko gare ni Ruwan Bagaja ba ya debuwa. Da ma ba ka dauko shi ba da sai na aika an dauko shi ka rika za ka iya debo Ruwan Bagaja. Domin dalili biyu suka sa ya zama wajibi in taimake ka, na daya ga shi ka kashe mini wanda ya kashe dana, na biyu ga shi ka sayar da ranka don kanena Liman, ka san kanen abokinka kanenka ne."

Da na ji haka na fadi, na yi godiya. Ya ce mini ba a shiga garin da maraice, im bari sai da safe. Na kwana nan tare da 'ya'yansa.

Da gari ya waye ya kira ni ya ce, "To, ka kiyaye abin da zan gaya maka, im ba haka ba, za ka halaka."

Na ce, "To, Allah ya taimake mu."

Ya ce, "Dubi dogon dutse a tsakar garin can. Garin shi ne babban birnin aljannun duniya duka, ana kiransa Birnin Iram. Dutsen can kuwa da ka ke hange sai da ya shiga cikin gizagizai, ana kiransa Dutsen Kaf. Idan ka isa ka ga an rubuta a kofar garin *LA TAS'AL* (watau, 'Kada, ka tambaya'). Kome ka gani kada ka kula da shi, kai dai ka tasam ma dutsen da takobin nan tsirara. Da ka shiga garin ka yi ta rera wannan waka: '*Wa yaf'alu fi hukmihi ma yasha'u. Ta'alal ilahu wa jallal hikam,*' har ka debo ruwan ka fito.

"Abin da ya sa za ka rika karanta wannan, don za ka ga abubuwa ne da ba ka saba gani ba. Ka ga saniya na tatsar Bafil-lata. Ka ga doki bisa mutum, da kare na zagi. Ka ga dan tsako ya dauki shaho, akuya ta koro kura, namiji na haihuwa.

Ka ga su kaza na noma, zakara na shuka, da sauran irin abubuwan mamaki haka. Idan ka tsaya mamakinsu kashinka ye busha. Ka san Ubangiji na aikata dukan abin da ya so. Yana aikata abin da ya fi haka mamaki sau dubu dubu, in ya so."

Karanta wannan waka za ta sa aljannu su san lalle ka san Allah, saboda haka ba za su cuce ka ba.

Amma fa kada ka sari kome, ko ka ga ya taso maka zai cuce ka. Ba wani abu da zai same ka. Da shigarka za ka ga dakuna, goma sha biyu jere. Ka kidaya daki na biyar daga hannun dama ka shiga na shida. Ciki ne rijiyar ta ke. Ana kiranta Rijiyar Sinaini. Za ka tarad da ita rufe da murfin lu'ulu'u. Duk duniyan nan in an taru ba ta budewa sai an ce, "Bude don alfar-mar Annabi Sulaimanu dan Dawuda. Ya Sulaimana, ya Sulaimana, ya Sulaimana. Bude don wanda ba wani Annabi bayan sa. Bude don Fiyayyen Halitta Annabi Muhammadu."

"In ta bude sai ka dauki wata guga ta zinari a nan gefenta, ka jefa ka debo ruwan kana ta jan wakan nan da na gaya maka. Ga kwalbar turare ka duro, in ka debo da yawa ka halaka. Domin idan ka ciko kwalban nan ka kai kasar Sudan, duk ba mai sake ko ciwon kai har abada. Saboda haka wannan 'yar kwalbar turaren ta isa. Kada ka ji tsoro, kada kuma ka saba abin da na gaya maka. To, Allah ya dawo da kai lafiya!"

Na dauki kwalba, na tinkari garin gabana na dar dar, duk abin da ya gaya mini na tarar hakanan ne. Na yi ta yin abin da ya gaya mini duka har na isa cikin dutsen. Garin fa in kidaya daki na biyar daga hannun dama in shiga na shida yadda ya ce, sai na kidima, na kidaya hudu daga hannun hagu, na shiga na biyar.

Da kutsa kai sai na ji an ce, "Eho, ya yi kuskure, ku bugeshi!" Aka same ni tatas tatas aka jecho ni wajen gari duk da takobin nawa har na karye a kafa. Na ja gindi na shafa takobina, aljanin nan ya fito, na ce ya mai da ni kogon Sarkin Aljannu. Ya mai da ni nan da nan.

Da Sarkin Aljannu ya gan ni jina-jina, rotse ko ina, ya ce, "Ka kuru, da sun kashe ka. Na gaya maka ka lura, na gaya maka, ka lura, ai ga shi ka gani. Allah ya sa ba su halaka ka ba." Na gaya masa inda na yi kuskure duka. Ya ce, "Zauna, sai ka warke ka koma." Suka yi mini magani na warke.

Bayan kwana ashirin, ya sake yi mini wa'azi na koma. Wannan gami ban yi wata fitar kafa ba, har na debo. Aljannun suka yi ta fito mini cikin kamannu masu ban tsoro, duk na ki kula. Da dai debowata sai na ji ana buga mini tambura. Kai, tambarin aljannu da dadi ! Na tafi na kai wa Sarkin Aljannu ya yi murna da ni.

Da na huta kwana bakwai Sarkin Aljannu ya ce, "To, sai ka yi shirin gida." Kuma ya ce, "Duk duniyan nan ba wani aljanin da ke iya daukarka don nauyin dan ruwan nan na Bagaja da ke tare da kai, sai ni. Ba don haka ba sai in sa wani aljani ya kai ka har dakinka kafin asuba. Amma ni da kaina ko da ya ke na kwana biyu, zan yi koƙarin in rage maka hanya in raba ka da kasashemmu na aljannu."

Ya dauke ni da kansa har wani babban birni na wadansu mutane da a ke cewa za su mallaki duniya duka, wai su Turawa.

Da za mu rabu, ya kawo wani zobe ya ba ni na zinariya, ya ce shi ma yana da bawa kamar na takobin nan. In na ji na matsa, na goge shi sai bawan ya fito, don ban iya rikon takobin nan ba. Ya ce amma yanzu don Ruwan Bagaja da ke tare da ni, ko na murji zoben aljanin ba ya da ikon fitowa. Sai ran da muka rabu da Ruwan Bagajan nan. Na dauki zoben nan na sa a hannu, na dauki kwalbar na dínke ta cikin aljihun rigata don tsoron faduwa. Ya ce in ina marmarin ganinsa, sai in kwara Aljumma'a wurin kawuna wan Liman. Ko wane daren Aljumma'a sai ya zo gunsa su raba dare. Na fadi na yi godiya. Don murna har na riƙa kuka, na tafi gare shi, ina roƙonsa gafara ko na yi masa wani abin da ba shi cikin hanya.

Da na ga dai ya face sai na nufi teku na tambayi Banasaren da ke da mulki da jirage ya sa ni jirgi zuwa kasar Sudan. Ya ce ba ya sona, na faye dauda. Yana tsammani bakar fatan nan tawa dauda ce ta yi mini kauƙi, bai san halitta ce ba. Na yi na yi, suka ri. Karewa ma suka kore ni kusa da su, wai ina wari, kada in sa musu kyaya.

Da gari ya waye, sai na sami wani tsohon kwale-kwale na gyarta, na tsunduma Bahar Maliya da kayan abincina da gawanin ruwa, don ruwan teku ba ya shawuwa, wani gishiri-gishiri gare shi. Na nufo wajen jihar Sudan. Na ce, "In Allah ya nufa in kai Ruwan nan na Bagaja Sudan sai na kai, in kuwa bai nufa ba, to, ikonsa ya fi da haka."

Ga ni man ina ta tuƙi, in fadi nan, iska ya tura ni can,

rakuman ruwa su dauke ni duk da jirgin, su jefa nan, har wat nawa. Da na ga dai ban ko fara hangen shinshinin kasa ba, sai na bar tulin na ce, "Mu je zuwa, inda Allah ya nufa mu je." In na ji barci sai in yi ta yi ban kula ba. Na yanke kauna ga tsira fat. Muka yi ta yi har lissafin kwanaki suka face mini.

Ina barci ran nan, sai na ji jirgina ya tsaya. Na bude ido sai na gan ni tsakar wani abu kamar rijiya-rijiyā. Na saurara sai na ji kamar maganar mutane a bisa kaina. Na ta da kai na hangi sama, na ce, "Yau kuma nan Allah ya nufe mu da zuwa, to, Alhamdu Lillahi !"

Ina nan ina shawarwari sai na ga an zuro guga, sai na kama na riƙe, aka ja na ja na riƙe.

Sai na ji an ce, "A'aha ! Me ya riƙe mini guga ?"

Sai na ce, "Ni ne na faɗo cikin daren jiya." Ina tsoro kada in ce daga Bahar Maliya na fito, su ji tsoron fid da ni.

Ko da na ce haka, sai na ji an yi kururuwa. Nan da nan mutane suka taru, aka sa mini igiya, na biyo na fito tsamotsamo, suma duk ta kawo mini har kafafa. Da ganina sai suka watse don tsoro, suka tafi suka gaya wa Sarkin garin. Ya zo duk da mutanensa, suka tambaye ni, na ce musu, "Ni mutum ne ɗan Adam, ku ba ni abinci in ci tukuna, sa'an nan in ji ɗaɗin gaya muku labarina duka."

Sarki ya sa aka kawo mini abinci na ci. Motsin teku ya tashi kurunta ni, sai da na sha magani kwana bakwai, sa'an nan na warke. Na yi kwanaki tukuna, hankalina ya komo mini, don kamar zan yi hauka ne, don ganin da na yi kamar na fito daga lahira ne.

Da hankalina ya dawo, bayan kwanakin nan, sai na ga mutanen garin kamata ne. Tabi'o'insu duka, da maganarsu, da tufafinsu, da launin jikinsu, kamar na mutanen Sudan ne.

Da na lura da haka, sai na tambayi Sarkin na ce, "Ran Sarki shi dade, ina na ke ?"

Ya ce, "A cikin Birnin Kano !"

Na ce, "wace Kanon ? Ta kasar Sudan ?"

Ya ce, "I."

Na ce, "To, ina Kwantagora ta ke a nan ?"

Ya ce, "Nan kudu maso arewa, tafiyar kwana goma sha biyar, ba mugama ba cin zango."

Ko da na ji haka, sai na yi salati, na ce, "Allah gwani !" Na ce, "Ta ina na zo nan ?"

Sarki ya sa aka kai ni wani katon gida, aka ce, "Ta rijiyar nan ka fito."

Na ce, "Ina sunanta?"

Suka ce, "Maiburgami."

Sa'an nan na ce wa Sarki, "Kun ga Maiburgami idonta ya gamu da Bahar Maliya. Daga Bahar Maliya na fito, Allah ya nufa karfin idon rijiyar nan ya jawo ni, har nan gare ta na fita." Suka yi mamaki. Na ba su labarina tun daga farko har karshe. Sarki ya yi murna da jin haka.

Labarin fitata ta rijiyar nan ba wai ba inke cikinsa. Ko yau ka so ka ji labarin in ka tafi Kano ka tambaya ka ji. Kowane Bakano, mai shekara ashirin da haihuwa ya san labarin. Kowa ka tambaya a Kano ka ce ya nuna maka Maiburgami ya kai ka har gidan da ta ke. Don tsoron kada wani garin jan ruwa ya fada, ya halaka, Sarkin Kano ya sa aka yi murfin karfe aka rufe ta, ya sa kuma aka kulle gidan don a bar zuwa. Yanzu haka tana nan kulle, ruwa kundum, ba a taɓa yasarta ba tun da aka yi ta.

Bayan na huta kwana goma, Sarki ya ba ni kyauta mai yawa, ya sa aka dauke ni bisa taguwa aka kai ni har kofar gidammu a Kwantagora. Shekara goma sha biyar ke nan na yi cur tun daga fitata, har ran da na sauka gidammu. Liman ya fito a kofar gida, ya kasa gane ni. Na fita dan yaro mai shekara goma sha biyar, na dawo dattijo mai shekara talatin. Gemu buzu-buzu har da saje da su ka-fi-karya.

Da na bayyana masa ni kowane ne, sai ya rungume ni, nan muka yi ta kuka don murna. Muka shiga gida da shi. Ko da tsohuwata ta gan ni, ba ta manta ni ba, ni kuma ban manta ta ba, sai muka rungume juna, muka some nan don murna. Aka yayyafa mana ruwa muka farfado. Duk gari aka yi ta yi wa iyayena barka. Liman ya gaya wa Sarki dansa da ya fita yawon duniya ya dawo. Sarki ya aiko a yi mini maraba da zuwa. Ba wanda ya san abin da ya fid da ni gida balle fa abin da na samo.

Bayan na yi kwana bakwai na huta, ran nan na je ga Liman, da shi da uwata, na kwashe labarin tafiyata duk na gaya musu, tun daga ran da na fita har ran da na dawo. Na kwanto Ruwan Bagaja in nuna musu, 'sai na ga duk ashe ya zube sa'ad da a ke kwalla da ni cikin Bahar Maliya, saura dan taraf. Na nuna musu wanda ya ragen.

Da Liman ya ji haka, ya tashi nan da nan, ya tafi ya gaya wa

Sarkin Sudan. Aka sa aka kira ni na ba Sarki labarin duka, nu nuna masa Ruwan Bagaja. Ya kama ni ya rungume, ya sa aka yi ta buga mini tambura tun da safe har azahar. Kai, in gajerca muku labarin dai, shagalin da aka yi, da murnar da aka yi, dae alherin da na samu ga Sarki da mutanensa, da mamakin da aka yi nawa, ba ya faɗuwa.

Na tambayi Sarki yaron da na bari ba ya lafiya ya warke? Watau yarima da Liman fa ya ce da za a ba shi Ruwan Bagaja da ya warke. Sarki ya ce, "Mun yi magani har mun gaji har yanzu dai abin na ci gaba ne, mun fi so ya mutu ma yanzu ya huta, ciwo ya ki ci ya ki cinyewa. har shekara goma sha biyar?"

Da na ji haka na ce, "To, tsaya mu gani batun da Liman ya gaya maka gaskiya ne?" Na dauki tsinke na tsoma cikin kwa-labar Ruwan Bagaja, na jefa tsinken cikin wani ɗan ruwa a kwaon, aka ba yaron ya sha. Da haɗewarsa sau ɗaya sai ya yi farat ya tashi. Nan take ya warke, sauran karfi kawai. Sarki fa ya yi murna kamar ya ɗauke ni ya haɗiye. Jama'a suka yi ta mamakin martabar Ruwan Bagaja.

Liman ya yi mamakin labarin wansa, da labarin Sarkin Aljannun Duniya. Sarki ya kira Liman ya yi ta rokonsa gafara, saboda karya ta shi da ya yi, ran da ya yi maganar Ruwan Bagaja. Suka gafarta wa juna.

Amfanin tafiyar nan tawa tana da yawa ga mutanen kasar Sudan duka, amma ba su sani ba. Kafin in yi tafiyar nan magungunammu na kasar Sudan ba safai su ke ci ba, don babu wani ɗan ɗigon albarkar Ruwan Bagaja ga itatuwa da dabbobin kasar. Amma da ruwan nan da na ɗebo ya zuba a Bahar Maliya sai ya game ta duk don darajarsa. To, duk hadarin da ya tashi daga bisan Bahar Maliyan nan ya ba da ruwa a kasa, to, duk itace, da haki, da dabbobin da suka sha ruwan nan, in an yi magani da wani abu na jikinsu, sai ka ga abin na haske. Ka ga yanzu magungunan kasan nan sun fi ci saboda ruwan nan nawa da ya zuba a tekun. Yanzu in an sami icce, ko dabba da ta sha ruwan da ya fito daga tekun nan wadda Ruwan Bagaja ya zuba ciki, aka yi magani da shi, sai ka ga ya ci.

Bayan na huta kamar wata ɗaya sai na yi shiri na murza zoben nan nawa. Da aljanin ya fito, na gaya masa sunayen garuruwan da na ajiye kayana duka, da kuma inda na bar mata-ta. Ya ɗauke ni muka tafi na ɗauko abina. Ko allurata ban

bari ba a wata kasa da ka sani na yi ajiya. Duka suna cikin gidana yanzu.

Ina tattara kayan nan nawa, ran nan sai na ce aljani ya kai ni garin da na baro matata Rakiya, in dauko ta. Ko da ya kai ni sai suka yi murna da ganina, muka fita yawon kasa da ita. Mun kai wani dan kauye sai na ga Zurke a kasuwa wajen mahauta, yana kidan kurkutu, yana habshi wai shi karen maroka.

Ko da na kyalla ido, na dube shi, sai ya ji na ce, "Zurke dan Muhamman !"

Ya dube ni, duk ya shafe fuskarsa da gawayi, ya ce, "Himma dai, dan Shehu !" Ya yada kurkutu ya biyo ni, duk mutane kuwa an dafo ni. Muka ba juna labarin rabuwarmu, da kuma dalilin rashin gamuwarmu da sauri haka. Na ba Malam Zurke dukan dukiyata ta garin, na bar shi nan yana damawa yadda ya so matuƙar ransa, na dauki matata na koma Kwantagora da ita.

Zaman nan nawa yanzu in na yi buƙatar ganin Malam Zurke ko wani da na saba da shi, ko matata ta yi buƙatar ganin iyayenta, sai in murza zoben nan, aljani ya fito ya dauke mu da dukan abin da na ke so. Gidan nan ma su aljannu suka gina mini shi. Da na so in ce su gina mini gidan karfe, na ji tsoron kada zuciya ta ja ni ga girman kai.

In dai batun duniya ce, mun gode Allah ! Ni kam yanzu Alhamdu Lillahi, Alhamdu Lillahi. **Kurungus !**

Ko kayarda, ko kada ka yarda.

